

ГорА

9/2010

3.00 лв.

STIHL®

www.stihl.bg

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

Вземи и действай!

Възползвай се от атрактивните ни есенни предложения:

- промопакети бензинови триони **STIHL**
MS 250/250 C, MS 260, MS 270, MS 290, MS 361, MS 390, MS 441, MS 460 или **MS 660** с включени в тях 1 бр. допълнителна верига, 1 л моторно масло, 1 бр. пила за заточване и работни ръкавици*;

- промоционални цени на промопакетите леки бензинови триони **STIHL**
MS 170 D - 389 лв.** (редовна цена 409 лв.**);
MS 181 - 444 лв.** (редовна цена 466 лв.**);
MS 211 - 548 лв.** (редовна цена 579 лв.**);
MS 211 C - 598 лв.** (редовна цена 629 лв.**);
MS 230 - 679 лв.**

- (редовна цена 689 лв.**) и **MS 230 C - 747 лв.**** (редовна цена 757 лв.**)
с включена в тях допълнителна верига, както и на **MS 250 - 719 лв.**** (редовна цена 754 лв.**)
и **MS 250 C - 778 лв.**** (редовна цена 812 лв.**);
- промоционална отстъпка 5 % на електрическите верижни триони **STIHL**

- промоционална отстъпка 6 % на моторните коси и хвосторези **STIHL**
FS 56/56 C, FS 87, FS 130, FS 350 и FS 480

- промоционална цена на мотофрезата **VIKING VH 440 - 949 лв.**** (редовна цена 999 лв.**)

* до изчерпване на количествата

** посочените цени са с ДДС

Абонаментът и криза

В България продължава да тече процесът на промяна в...начина на мислене. Подобен процес е нормален, когато се извършва смяна на надстройката. У нас това започна да се случва преди 20 години.

Политолози казват, че след надстройката идва смяна на базата и гражданите на съответната държава заживяват щастливо. Само че, както е в нашия случай, никой не казва какви трябва да бъдат времевите граници на т.нар. преход и от кого зависят те.

Преминават правителствени мандатни периоди, но вместо да сме пробягали някакво разстояние по пътя на успеха и благоденствието, се оказва, че отново сме на старта. И че с официално обявена криза или без нея страната ни е все в някаква „криза“.

Днес амбицията да се „стартира“, в надбягване дори с кризата, е похвална. Защото все някога държавата трябва да потегли по пътя на благоденствието.

Горският сектор също е на стартова линия. За пореден път през отминалите две десетилетия.

Предстои да се случат интересни неща. За които - това можем да обещаем, списание „Гора“ ще предостави своите страници. Това е и мисията на словото - да информира, да анализира и да запази за историята днешния ден. Всяка година по това време напомняме, че информирани ще бъдат тези, които се абонират. Затова, драги досегашни и бъдещи читатели, въпреки кризата - АБОНИРАЙТЕ СЕ!

Тя ще отминат, но случващото се ще остане съхранено в словото.

Агрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 988-86-42;
тел./факс: 988-04-15.
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg

ВІС ТТВВВВ22
ІВАН ВВ39 ТТВВ 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.
Печатни коли 4. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнисан за печат на
28.10.2010 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.
Отделен брой - 3.00 лева.
Отпечатано - „Фатум“ ООД

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@iag.bg
bbgospod@yahoo.com

Редактори:
СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg
(вогещ на броя)

Технически редактор:
инж. ВАНЯ КИСЬОВА-ИЛИЕВА
vaniakisiova@abv.bg

Предпечат:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:
ЙОРДАН ДАМЯНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Подробна информация за дейността на Изпълнителната агенция
по горите може да намерите на Интернет адрес www.iag.bg

В броя

2„Гора“ представя: РДГ - Шумен: В края или в началото на
криза са горите?

9Международни изяви: Форум на австрийски фирми

10Лесовъдски практики: Мероприятия за възстановяване на
гори, засегнати от природни нарушения

14105 години организирана борба с ерозията

16Международен технически панаир: Нова инвестиционна
политика на Есен 2010

19Придобивки: Държавно ловно стопанство
„Широка поляна“ с нова сграда

19Нов зам.-изпълнителен директор на ИАГ

20Анализи: Състояние, ползване и възпроизводство на
иглолистните култури в Източна България

22Национален събор: Приятелите на Русия
се събраха за седми път

23Висше образование:
ЛТУ отвори врати за новата учебна година

24Редки видове: Разпространение и стопанисване на
дървовидната леска в Преславския дял на Стара планина

25Факултет „Стопанско управление“ на Лесотехническия
университет навърши 15 години

26Културен туризъм: Музеят на солта в Поморие

На корицата
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

CONTENTS

- 2 Gora presents: Regional Forest Directorate - Shumen: Are the forests in the end or in the beginning of the crisis?
- 9 International events: Austrian Business Forum
- 10 Forestry practice: Activities for restoration of forests affected by natural disturbances
- 14 105 years organized erosion prevention
- 16 International Technical Fair: A new investment policy for Autumn 2010
- 19 Acquisitions: A new building of State Hunting Area „Shiroka poliana“
- 19 A new Deputy executive director of The Executive Forest Agency
- 20 Analysis: State, use and reproduction of the coniferous trees in East Bulgaria
- 22 National fair: The friends of Russia got together for the 7th time
- 23 Higher education: The academic year started in The University of Forestry
- 24 Rare species: Spreading and managing of the Turkish hazel (*Corylus colurna*) in The Preslav ridge of Stara planina
- 25 15 years have passed since The Faculty of Business Management of The University of Forestry was opened
- 26 Culture tourism: The museum of salt in Pomorie

Шумен:

В КРАЯ ИЛИ В НАЧАЛОТО НА КРИЗА СА ГОРИТЕ?

От 6 до 8 октомври посетихме горския регион на Шумен, за да се срещнем с лесовъдците и да разкажем за това, което се случва днес. Вече почти 2 десетилетия сп. „Гора“ се стреми да поддържа жива връзката с дейците от практиката в цялата страна. В Шумен бяхме през 1992 г. (бр. 8), 1999 г. (бр. 9), 2004 г. (бр. 3). Записвахме делнични вълнения, разисквахме наболели въпроси, оставяхме в горската историческа памет късчета от живота на колегиата с много снимки и информация, която с времето става все по-стойностна. Защото, казано е - който няма опыта на миналото, той няма и добро бъдеще.

И при сегашните ни срещи имаше актуални въпроси: отминава ли кризата в добива и реализацията на дървесина, какво се очаква от новото горско законодателство, добро или не е закриването на горски структури и вливането им в други, какви са позитивите и негативите на отдаването на ловностопански площи под аренда и на договорите за съвместна дивечоразвъдна дейност, каква е и каква ще бъде ролята на регионалните служби по горите, обезпечени ли са горските дейности с професионални кадри?

Домакините ни посрещнаха с вестта за добития през този ловен сезон (който все още не е свършил) трофей на благороден елен с оценка 256.89 т. по СИС и тегло 13.410 килограма. Животното е отстреляно от чешки ловец в Държавно ловно стопанство „Черни Лом“ - Попово. Тези резултати нареждат трофея в челната десетка на добитите в България за всички времена. Шуменският регион и Североизточна България като цяло са с десетилетни традиции в ловното дело. Не случайно от тук са българските световни рекорди на трофеи от благородни елени.

Днешните резултати показват, че прекрасните местообитания за дивеча са запазени. Друг е въпросът с човешката намеса, или по-точно - с правените промени в насоките за развитие на ловното стопанство. Когато през 1991 г., в рамките на тогавашната нова горска политика, бяха закрити държавните ловни стопанства, лесовъдите, ангажирани в тази област, изразиха несъгласие, знаейки спецификата на развъждането на дивеч с елитни

трофейни качества. Трябват десетилетия, за да се оформят дивечови популации, за да се обучат висококвалифицирани кадри, за да се обособят регионите с необходимото спокойствие и хранителна база. Но политиките не взеха предвид опыта на практическите дейци и България разпиля дивечовото си богатство и своята слава на елитна ловна дестинация.

Бяха необходими почти 20 години, за да се възстановят тук-там оптималните запаси в дивечовите местообитания - както е в ДЛС „Черни Лом“ и „Паламара“, и да се възвърнат емоциите от ловния спорт на скъпи и елитни трофеи.

Лесовъдите от Шуменския регион приемат за позитивно отдаването на ловни площи под аренда и сключването на договори за съвместна дивечоразвъдна дейност. Очаква се

Инж. Йордан Радославов - директор на РДГ - Шумен

заинтересованите български фирми и граждани да съхранят и увеличат дивеча в поверените им райони, с което да се допринесе за най-оптималното използване на дивечовите местообитания в страната.

Но тук възниква въпросът как да се извършва дърводобивът в горите от тези територии? Защото, както се знае, спокойствието и хранителната база са фактор и за успешна ловностопанска дейност. И може ли арендаторът да развъжда дивеч и да провежда лов по време, когато в същата територия бръмчат моторни триони и машини? Надделява мнението дърводобивът да се предложи на арендаторите и те да го организират в най-подходящото в ловностопанско отношение време.

Явно посоката, в която върви нашето горско стопанство, е за намаляване на държавното присъствие в държавните гори за сметка на частната инициатива и интерес, разбира се - при завишен контрол. От 1986 г., когато беше закрито Министерството на горите и горската промишленост и започнаха промените в съдържанието на единното горско стопанство, в горската политика се открийа две направления - за запазване и за намаляване на държавното присъствие. След последвалите икономически и политически промени горските стопанства се освободиха от странична и селскостопанска дейност, от ловностопанска, от дърводобивна и гори на места от лесокултурна. На няколко пъти бе правен опит за разделяне на „брадвата“ от „марката“, което не се получи, защото въпросът всъщност бе да се разделят

стопанските от контролните функции. Това бе замисълът на Закона за горите от 1997 г., който не можа да се осъществи. Политиците отново не взеха предвид възраженията и опита на практическите дейци. Позитивите от всички тези промени са, че в България има различни видове горска собственост, че пазарната икономика навлезе в горскостопанската дейност и реализацията на дървесината, че международни експерти и проекти проучиха нашите възможности, че горският сектор вече не е затворена система.

За негативите сега няма да говорим, защото отново предстои промяна в горското законодателство, което би трябвало да усъвършенства позитивите и да разреши дилемата за стопанските и контролните функции.

В горската история има подобен опит - през 1971 г. се създава Министерство на горите и опазване на природната среда с контролни органи - районни инспекции по горите и опазване на природната среда, като стопанската дейност се извършва от комбинати по дърводобив и дървообработване. Тази схема е просъществувала само 4 години, разбира се, при коренно различни условия от днешните. Горските територии обаче са същите с това огромно предимство, че запасът на дървесина днес е най-големият в цялата над 130-годишна история на централната горска служба.

За всяка реформа трябва да пари. Тях всъщност ги има в дървесината в горите. Лесовъдите от горските и ловните стопанства от Шуменския регион приемат насоката средствата от гората да остават при тях и да се влагат за нейното възпроизводство. И сега - малко повече от 2 години, откакто са регистрирани по Тързовския закон, въпреки световната икономическа криза, те доказват възможности и работят на печалба. Само ДАС - Велики Преслав, все още не може да навакса натрупани отпреди загуби. Предприятията отчисляват и средства за бюджета, който пък финансира горския сектор в нестопанската му част. Ако заработят след някоя и друга година на пълна мощност, парите от дървесината ще станат повече. Въпросът бе за какво ще се използват и ще има ли средства държавата да издържа контролен орган с „чист бюджет“? Самият контролен орган ще допринесе ли за увеличаване на приходите? Каква ще е съдбата на нестопанските звена и на онези от стопанските, които не могат да бъдат на печалба? Навлизането в конкретни детайли постави още въпроси.

Колективът на РДГ - Шумен

Но това е в реда на нещата, защото винаги, когато се пристъпва към нещо ново, въпросите са повече от отговорите. И именно професионалните и финансовите за дадена област конкретни анализи и разчети са разковничето за отговорите. *От директора на РДГ - Шумен, инж. Йордан Радославов научаваме, че проблем с пазара на дървесина в региона няма.*

- Традиционно в този район дървесината се реализира в завода „Свилоза“ в Свищов, чрез пазара на дърва и чрез износ от пристанище Варна. Затова може да се каже, че реализацията на добитата дървесина е успешна. Проблем е дърводобивът. Кой да сече и изнася дървесината от гората? Защото вече има много търговци, които искат да купуват, но фирмите, които добиват, ако, от своя страна, не спечелят продажбите, намират начини да отказват дърводобив. Дирекцията ни върви добре с годишните разчети за приходите. Намалването на рамката за разходите както в национален, така и в регионален мащаб се отразява неблагоприятно на дейностите. За пореден път правим икономии, но ниската финансова рамка не предполага развитието. Неведнаж горите са се справяли с икономически и природни проблеми, надявам се, че след окончателното отшумяване на кризата нещата ще се подобрят. Горските предприятия вече дават индикации за стабилизиране и преодоляване на последствията от тежкото финансово състояние.

Посещението ни в сградата на Регионалната дирекция по горите в Шумен съвпадна с напускането на експерта от дирекцията инж. Тодор Гичев. Защо напуска? - нормално бе да попитаме.

- Напускам най-вече заради паричното обезпечаване - каза непринудено той. - Не виждам и перспектива в ед-

на регионална структура след предстоящата реформа. Не правя изводи за системата - предприятията вероятно ще се стабилизират. Нашата работа тук е много отговорна, а не е заплатена адекватно. Ще бъде „свободен“ лесовъд, не си правя илюзии, че където отивам, ще ме посрещнат с мед и масло. Завършил съм през 1987 г., имам много опит, държавата е инвестирала в мен, но когато не мога да си платя сметките за тока и водата, какво да направя?

Тази среща провокира темата за кадрите в държавния горски сектор. И тук проблемите са идентични с националните - специалисти има, текуеществото е проблем, както и запазването на утвърдилите се със своя професиона-

Инж. Младен Манев - директор на ДГС - Шумен

лизъм кадри.

Междувременно се срещнахме с директора на Държавно горско стопанство - Шумен, инж. Младен Манев. Професионалната му биография е разнообразна - през 1990 г. завършва лесовъдство и работи в горското в Разград. През 1999 г. преминава към новосъздадената горскотър-

говска фирма „Дугогорие лес“ като ръководител на клона в гр. Исперих. През март 2001 г. става директор на ДЛ - гр. Исперих, но в края на годината е освободен. Връща се във фирмата, но тя закрива филиала си в гр. Исперих и инж. Манев става общински лесничей в Попово, след това - в Разград. През 2007 г. е директор на Държавна дивечовъдна станция „Сеслав“ - гр. Кубрат. След година е освободен и - отново в общинските гори на Разград. От една година е директор на ДГС - Шумен. Лесничейска орисия, сякаш извадена от биография на лесовъди, работили в началото на XX век...

- В Държавно горско стопанство - Шумен, сме 31 служители - сподели инж. Манев - Годишният ни план за дърводобив е 24 376 м³ и за тази година разчетите за приходите се изпълняват. Очакваме да завършим годината с около 70 000 лв. печалба. Преди година, когато поех предприятието, загубите възлизаха на 60 000 лв., които успяхме да погасим. С дърводобивните фирми работим добре. Установихме точни правила според стандартите за добив на дървесина при изчисляването на съответните количества и сортименти от пространствени в плътни кубически метри и при тяхното заплащане. За да няма „изтичане“ на дървесина, за да се заплаща действително произведената и впоследствие - продадената. Кризисният период отминава и се готвим за ин-

вестиции. По лесоустройствен проект трябва да залесяваме по 276 дка годишно, а тази година имаме само 31 дка. Есента ще направим почвеноподготовка за залесителната кампания догодина, като отделим средства от приходите. Когато новият Закон за горите влезе в сила, очаквам да има повече средства за лесокултурните дейности и охраната. Тук, в горските стопанства, най-добре усещаме дадената ни стопанска самостоятелност и разбираме, че водещи сме самите ние - кагрите по места. Дадена е възможност за вземане на решения и ако те са правилни - работата ще бележи напредък. Това се стараем всъщност и да правим.

Актуална тема бе преминаването от 1 октомври на ДГС - Нови пазар, към ДЛС „Паламара“ на основание заповед на министъра на земеделието и храните.

- Водещ аргумент за това „вливане“, както е по заповед, бе оптимизацията на управление на дейностите на териториите на двете предприятия, които са със сходни дадености - подчерта директорът на ДЛС „Паламара“ инж. Найденов. - Още повече, че „Паламара“ стопанисваше и досега Николовски технически участък, който попадеше изцяло в територията на ДГС - Нови пазар. Друг аргумент бе стопанисването на дивеча, особено на благородния елен, както и неговата охрана, да се осъществява от една адми-

Инж. Найденов Ангелов - директор на ДЛС „Паламара“

нистрация, за да се прецизират дублиращите функции. Обединяването предвижда увеличаване на числения състав на ДЛС „Паламара“ с 43 служители, колкото е съставът на ДГС „Нови пазар“. Целта е да се създаде силно ловно стопанство, което да има по-широки възможности и перспективи. Познавам добре територията на горското стопанство, защото 14 години съм работил там, включително и като негов ръководител. Наясно съм и с отговорностите. Убеден съм, че всички служители трябва да вложим безрезервно своя опит и професионализъм за доброто на нашето обединено стопанство.

РЕГИОНАЛНАТА ДИРЕКЦИЯ ДНЕС

**Инж. Тодор ГЕРОНТИЕВ -
зам.-директор на РДГ - Шумен**

Регионалната дирекция по горите - Шумен, заема по-голямата част от Североизточна България, областите Търговище и Шумен, и обхваща горски фонд с площ 182 044 хектара.

Физикогеографската характеристика е твърде разнообразна. Релефът от равнинен и хълмисто-платовиден в северната част преминава в планински в южната, достигайки вододелното било на Стара планина. Надморската височина се увеличава от север на юг, като най-ниската точка е 50 м, а най-високата - 1046 метра. В климатично отношение територията попада в умереноконтиненталната подобласт, характерна със суха зима и горещо лято. Средната годишна температура е 12.1°C (с достигнат абсолютен минимум -32.4°C през януари, абсолютен максимум + 43.2°C през юни). Средногодишната сума на валежите е около 580 милиметра. Разнообразните природно-климатични условия благоприятстват развитието и разпространението на над 250 дървесни и храстови вида, които формират разно-

образни по състав, възраст, строеж и състояние насаждения. С най-голямо участие в залесената площ са горите от цер - 21.4 %, дъб - 14.1 %, обикновен габър - 13.7 %, източен бук - 9.7 %, и липа - 5.3 %. Изкуствено са внесени чрез залесяване белият и черният бор, които заемат 9.7 % от площта, бялата акация - 5.1 %, и червеният дъб - 2.5 %. Общият запас на горите е 24 119 205 м³ стояща маса. Средният годишен прираст е 862 570 м³, а средногодишното ползване по ЛУП е 434 445 м³ стояща маса.

През 2009 г. е осъществено ползване на дървесина общо в размер на 378 175 м³ стояща маса, 87 % от предвиденото по ЛУП (като ползването от държавния горски фонд е 86 %, от общинския горски фонд - 70 %, от гори на физически и юридически лица - 161 %, спрямо предвиденията на ЛУП).

За осигуряване на посевен материал в РДГ са обособени 2448 ха семенни бази, като през 2009 г. са събрани 8500 кг семена. Производството на фиданки се осъществява в 3 горски разсадника, където годишно се произвеждат около 1 500 000 фиданки за залесяване от над 30 гървесни вида. Средногодишно се извършват залесявания на площ от 1000 декара.

Собствеността на горите в преобладаващата си част е държавна - 86.2 %, общински гори са 7.9 %, частни гори - 5.7 %, и гори на юридически лица - 0.2 %.

Разнообразните природно-климатични условия в РДГ - Шумен, и богатата растителност са естествена основа за разпространението на над 80 вида птици и бозайници. Част от тях са обект на лов. Последното преброяване на дивеча през 2010 г. показва следния запас на основните видове дивеч в района: благороден елен - 3783 броя; елен лопатар - 119; сърна - 3789; дива свиня - 3484; муфлон - 38; заек - 30 524; фазан - 5615; яре-

бица - 12 024; вълк - 40; чакал - 2551; лисица - 1955 броя. Стопанисването на дивеча в 87.64 % от площта се осъществява от 10 ловни сдружения на 164 ловни дружини с 5929 ловци. Върху останалите 12.36 % от ловната площ в района дивечът се стопанисва от структури на Изпълнителната агенция по горите.

В горския фонд на РДГ - Шумен, има и голямо разнообразие от защитени територии и обекти. Тук през 1980 г. е обособен Природен парк „Шуменско плато“. Обявени са един резерват, три поддържани резервата, 12 защитени местности и 5 природни забележителности. За осъществяване на управление и контрол на този богат природен ресурс на територията на РДГ - Шумен, са обособени шест държавни горски стопанства - Върбица, Нови пазар, гр. Омуртаг, Смядово, Търговище, Шумен, и три държавни ловни стопанства - „Паламара“ - с. Венец, ДАС „Преслав“ - Велики Преслав, и ДАС „Черни Лом“ - Попово.

ИНТЕРЕСЪТ КЪМ ЛОВНИЯ ТУРИЗЪМ СЕ ЗАВРЪЩА

**Инж. Тервел СТЕФАНОВ -
главен експерт по ловно и рибно
стопанство и странични ползвания**

Ловностопанската дейност е с утвърдени традиции в региона и продължава да бъде поддържана и обновявана, доколкото това е възможно в съвременните условия. Традициите датират от 1935 г. - годината на създаването на настоящото ДАС „Паламара“, като най-ярък пример за дългогодишния принос към запазването и обогатяването на ловната фауна, особено на благородния елен - символът на организирания ловен туризъм в нашата страна.

Организацията и управлението на ловната площ е структурирана по следния начин: държавни ловностопански райони (ДАСР) и държавни дивечовъдни участъци (ДДУ) - 14, с обща площ 65 686 ха, които се стопанисват от три държавни ловни стопанства - „Паламара“ - 2 ДАСР, „Преслав“ - 1 ДАСР, и известното с елитните си запаси и трофеи от благороден елен „Черни Лом“ - 1 ДАСР, и пет държавни горски стопанства - Върбица - 4 ДДУ, Омуртаг - 1 ДДУ, Смядово - 3 ДДУ, Търговище - 1 ДДУ, и Шумен - 1 ДДУ. Във всяко държавно ловно стопанство е застъпено т.нар. публично-частно партньорство, вследствие на което активно се подпомага охраната и стопанисването на дивеча. Най-ясно проличава доброто партньорство в ДАС „Паламара“, следвано от това в ДАС „Черни Лом“ и ДАС „Преслав“. При държавните дивечовъдни участъци към държавните горски стопанства, отдадени за стопанисване и ползване по реда на ЗЛОД, са 7 участъка. Във всеки от тях се инвестират много средства и усилия за развитието и обогатяването на дивечовите запаси, основно в оптимизирането и разширяването на естествената хранителна база, осигуряването на необходимото количество и видове фуражи за зимното подхранване, изграждането на нови и функционални биотехнически съоръжения, опресняването на кръвта чрез разселване на жив дивеч от други региони, а най-

сериозни са инвестициите в охраната на дивеча и свързаното с всичко изброено дотук откриване на гететки работни места. Казано накратко, резултатите от отдаването на стопанисването и ползването на дивеча в дивечовъдните участъци доведоха до съживяване и чувствителен напредък в развитието на ловното стопанство в региона. Приходите от ДДУ след сключването на тези договори се увеличиха приблизително три пъти спрямо 2008 г., при положение че не са отдадени още три държавни дивечовъдни участъка.

Останалата част от ловната площ на територията на РДГ - Шумен, е предоставена като стопанисване и ползване на дивеча на 10 ловни сдружения, обединяващи 164 ловни дружини и близо 6000 ловци.

Вследствие на усърдната и всеотдайна дейност на ловните специалисти в региона РДГ - Шумен, се нарежда на едно от първите места по запаси от дивеч в страната. Популацията трайно задържа на определено ниво числеността си, а в повечето случаи, като при благородния елен, дивата свиня и яребицата, ежегодно нараства. При едрия дивеч това се дължи основно на подобренията в последните няколко години охрана и завишаването на изпълнението на необходимите ловностопански мероприятия както в ДАСР и ДДУ, така и в предоставените ловностопански райони (ПАСР) на ловните сдружения, а при яребицата - на ежегодното разселване на немалък брой птици. Като естествена реакция на видовете може да се определи и нарастването на броя на хищниците, успоредно на подобряването на числеността на едрия и гребния местен дивеч. Вниманието заслужава и фактът, че паралелно на тези естествени процеси се завишава ежегодно и отстрелът на хищници - основно на чакали, скитащи кучета и лисици.

Ползването при основните видове местен дивеч, обект на най-масовия лов, като дива свиня и див заек, е следното: дива свиня - 967 броя за 2007 г., 840 за 2008 г., 799 за 2009 г., основно в ПЛСР; дивият заек - 819 (2007 г.), 1050 (2008 г.) и 728 (2009 г.), изцяло в ПЛСР.

Усилията на ловните дейци от региона през последните три години бяха увенчани с добиването на 2 трофея от благороден елен с оценка над 250 т. СИС в района на ДАС „Черни Лом“ (256.89 т. през 2010 г. и 251.54 т. през 2007 г.) и 12 с оценка над 230 т. СИС в района на ДАС „Черни Лом“ и ДАС „Паламара“.

През същия период е добит и впечатляващ трофей от муфлон с оценка 234.70 т., също с произход от ДАС „Черни Лом“.

Приходите от организирания ловен туризъм за РДГ - Шумен, за 2007 г. са 579 823 лв., за 2008 г. - 488 384 лв., а за 2009 г. - 293 882 лева. До момента за 2010 г. размерът на приходите от ОЛТ надхвърля 345 000 лв. Като се има предвид, че ловът на диви свине не е завършил, може да се очаква крайната цифра за годината да е чувствително по-висока. В тази сума не са включени и приходите от такси за предоставените ДДУ на юридически лица по реда на ЗЛОД. Техният общ размер за РДГ - Шумен, е 98 502 лева. Като цяло се очакват резултати, по-добри от 2008 и 2009 г., а защо не и от 2007 г., което показва, че интересът към ловния туризъм е възрожден след немного добрата 2009 година.

Черни Лом: ЦАРСТВОТО НА БЛАГОРОДНИТЕ ЕЛЕНИ

При посещението ни в Държавното ловно стопанство „Черни Лом“ - Попово, домакините ни предложиха това заглавие. Приехме го, защото местата в България, в които благородният елен действително „царува“, днес се броят на пръстите на едната ръка.

На територията на „Черни Лом“, която обхваща 28 469.2 ха, от които 23 563 ха са държавен горски фонд, обитават 1200 елена при половно съотношение 1:1.6 в полза на кошутите. Това гарантира възпроизводство само от най-добрите рогачи. А че те са действително най-добрите, се разбира от отстрела на трофейно зрели животни. От началото на годината на територията на стопанството са добити 15 трофея, от които 12 с показатели за златен медал, 1 - за сребърен и 2 - за бронзови. Това са все елени на възраст между 12 и 15 години, което, от една страна, означава, че трябва да бъдат отстреляни, а от друга - че в това стопанство дивечът е съхранен и през най-неблагоп-

Инж. Иван Любенов -
директор на ДАС „Черни Лом“

риятните за ловното ни стопанство години в края на миналия век. - След като името на ловното стопанство е утвърдено, всеки турист идва с много високи очаквания - започна разговорът ни с директора инж. Иван Любенов. - Целта ни е да оправдаем тези очаквания, защото при лова на дивеч с елитни трофейни качества основната „реклама“ са личните впечатления на дадения ловец, които той споделя със свои съмишленици. Наясно сме, че по време на ловен сезон една група или ловец може да остане с добри впечатления и резултати, а друга - не. Много, изключително много усилия са необходими от всички служители, за да се създаде и поддържа такава популация, която да гарантира максимално сполучлив трофеен лов. „Черни Лом“ е едно от малкото едродивечови стопанства, което запази стагата от дивеч, развъждан на свободни територии, и своя висок престиж. Българското ловно стопанство има своите световни върхове и значим опит и на нас се пада призванието да ги възстановим. В стопанството работят 93 служители, повечето от които са с над 20-годишен опит в областта на дивечоразвъждането и те са нашият безценен капитал.

В стопанството се обработват 1314 дка дивечови ниви и 152 дка дивечови ливади. Разполагаме с два ловни дома - „Еленово“ и „Голямо Градище“, които наскоро обновихме, и с един ловен заслон „Славяново“. Досега (бел.ред.: 7 октомври) приходите от организирания ловен туризъм са над 290 000 лева. Отстреляни са и 17 диви свине, 1 муфлон, оценен със сребъ-

Част от колектива и администрацията на ДАС „Черни Лом“

Рекордният ловен трофей, отстрелян в ДЛС „Черни Лом“, със служителите (отляво надясно): Мирослав Горчев - ст. лесничей, Здравко Горчев - началник-пласмент, Атанас Илиев - ст. лесничей, инж. Иван Любенов - директор на стопанството, Румен Павлов - ст. лесничей, и инж. Йордан Радославов - директор на РДГ - Шумен

Ловният дом „Еленово“

рен медал, и 2 сръндака, единият от които е със сребърен медал. Реализираме приходи и от продажба на лешници и дивечово месо. Ползването на гървесния ресурс е в рамките на 41 506 м³, ка-

то изпълняваме разчетите. Удовлетворени останахме от посещението си в ДЛС „Черни Лом“. Въпреки кризата то бе икономически стабилно. Въпреки срива в ловното стопанство то сякаш бе извадка от края на 80-те и началото на 90-те години на миналия век, когато не бе никакъв проблем ловец да придобие 12-13-килограмов трофей от благороден елен и то поне в 22-25 ловни района на България.

Върбица: ПЪТ ЗА ГОРСКИТЕ ПЪТИЩА

Върбица е старинно, с красиви околности градче, разположено на раздела между Северна и Южна България. Селището е известно от историята - в теснините на Върбишкия проход (или Веригава) през 811 г. става решителната битка между византийските войски, предвождани от император Никифор I, и българите, начело с хан Крум, който постига ярка победа над величавата Византия.

Всичко това е добре да се знае и помни, но днес Върбица - типична полупланинска община, в състава на която влизат 56 селища, според обхвата на районите за планиране, регламентиран с Националния план за развитие на България (2007-2013 г.), попада в групата на изостанали селски райони. Но и без да надзъртат в този план, живеещите във Върбица знаят, че са богати... само на история. Курортният комплекс „Върбишки проход“ западна, няма стабилен поминък, смущаващ е размерът на необработваемите земеделски земи. Единствено работещо предприятие във Върбица е Държавното горско стопанство, което има не само гъла, но някога също бляскава история. И много трудно настояще. През последната ни среща с върбишките горски стопани, която бе през 2004 г., в навечерието на поредната горска реформа, чухме думите: „Докаато

има гори, има бъдеще“. Звучат ли те по-уверено днес, когато промените пак чукаят на вратата? Непроменени засега остават горският фонд на ДГС - Върбица - 18 649.2 ха, като само 1.5 % заемат горите частна собственост, и общият гървесен запас - 3.2 млн. м³, а средната възраст на горите стигна 75 години. Но с новата инвентаризация на горите площта и съответното ползване ще се увеличат. По ползване стопанството е второ след ДЛС „Черни Лом“ - Попово, но то е първото от трите планински стопанства на РДГ - Шумен, които се намират в най-тежката за гърводобив част на Стара планина. Това е настоящето на ДГС - Върбица - отминаха времената на интензивно ползване в ниските части, след възобновителните сечи състоянието на горите там е добро и гори вече могат да се извеждат отгледни сечи.

В миналото обаче е останал и немалък опит, който стопанството имаше в поддържане и строеж на пътищата. Днес инвестициите тук са нищожни. Затова недостижимо с години е предвиденото в ЛУП ползване (55 650 м³ стояща гървесина), докато в реалността на тази година в най-добрия случай ще останат добити 30 000 м³ лежача маса, с 5000 кубика повече от миналата година. И причини за това са именно липсата на достатъчна пътна мрежа и невъзможността за поддържане на съществуващите чакълени пътища, по които се извозва гървесината. И ако природните условията в района на стопанството няма как да се променят, това значи ли, че не трябва да има промяна в механизмите, регулиращи проблема с пътищата в горския отрасъл? Още повече, че през тази година обилните юнски и юлски валежи са разрушили и отмили по-

вечето от тях, отнесли са няколко моста, има и активирано свлачище. Констатациите за щети от 76 000 лв. са направени от съответната комисия, но с нищо не помогнаха стопанството да получи средства за възстановяване на пътищата. И така хроничната болест на ДГС - Върбица, се влошава. Това, което може да промени колективът на стопанството в сегашните закони и икономически условия, не е много, но усилията си струват. И за тези шест години, през които междувременно лесническото отново стана горско стопанство съответно със стопанска дейност, тези усилия

Инж. Ивелин Тодоров -
директор на ДГС - Върбица

Администрацията на ДГС - Върбица

дават резултат.

Когато предния път се видяхме с инж. Ивелин Тодоров, той бе директор от две години. Днес опитът му, изграждан в екстремните условия на Върбишкия район, сигурно е безценен, но предизвикателствата не са станали по-малко.

- През последните години - казва инж.

Тодоров - успяхме да ремонтираме централните извозни пътища с обща дължина 17.5 км и построихме 2.5 км нови. Но най-важната промяна, ефекта от която усетихме за сравнително кратко време, е това, че от края на м.г. в дърводобива работим и с назначени на трудов договор собствени работници. Те са организира-

ни в 3 бригади, две от тях са комплексни. Техният дял в дърводобива стигна 40 %, а това намалява с 10 % себестойността за сеч на кубик. Само ще отбележим, че това са опитни бивши дългогодишни работници и обучени от тях по-млади. А както се знае, и горската кръв вода не става. Тази искрица оптимизъм е добре дошла в обръкания ни делник, но старият проблем с пътищата в горите остава.

Около 9000 дка от горския фонд на ДГС - Върбица, са отдадени под аренда като дивечови участъци, които стопанството е поверило на новите стопани с добре запазени и с ценни трофейни качества популации на диви прасета и сръндаци. За ефекта от дейността на концесионерите все още е рано да се говори.

Промени могат да се видят в горския разсадник, където освен горскодървесни излоистни и широколистни фиданки върху 20 дка се произвеждат и контейнерни и едроразмерни фиданки за пазара, както и новогодишни елхи.

През последните години ДГС - Върбица, е закупило две нови коли „Нива“ - за охрана. Извършен е ремонт на Горския дом „Тинтява“, който е разположен в курорта „Върбишки проход“. Днес само Горският дом „отсрамва“ бившия прочут курорт. Така че от думите си, казани преди шест години, тук не се отмятат, но се надяват в новия Закон за горите да намерят прагматична подкрепа за хората, които желаят да работят добре. И естествено да се даде път на горските пътища.

Екип на сп. „Гора“
Борис ГОСПОДИНОВ
Светлана БЪНЗАРОВА
Юлия СЪБЧЕВА
Йордан ДАМЯНОВ

Обновеният Горски дом на стопанството в курорта „Върбишки проход“

Горски дом „Тинтява“ се намира на 5 км от Върбица. Напълно реновирана, базата разполага със 7 двойни стаи и 1 апартамент. На разположение на гостите е столова с оборудван кухненски бокс. Насладете се на тишината, спокойствието и красивата природа в подстъпите на Върбишкия проход.

За резервации: тел. 05391/20-80, 21-06

GSM: 0896625535

Форум на австрийски фирми

На 13 октомври в София в залите на хотел „Holiday inn“ се проведе Форум на австрийските фирми в рамките на програма „Международна офанзива на австрийската икономика“ на Стопанска камара - Австрия. Форумът беше на тема „Техника за горското стопанство и дървопреработването“. Открит беше от посланика на Република Австрия в България Негово превъзходителство Герхард Райвегер, който подчерта, че България и Австрия имат много общи неща като страни, население, планински релеф, гори. „От значение е развитието ни като държави, свързани с Европейската стратегия за развитие на Дунавските страни. Австрия може да предложи на България в областта на горското стопанство и дървопреработването своя опит, икономически достижения, трансфер на лицензи, консултантски услуги. Политиката на Европейския съюз е свързана с разработването и внедряването на възобновяеми източници на енергия, водеща в стопанисването на горите е екологичната тема. Австрийските фирми имат опит в тези направления и смятаме, че базата на взаимното ни сътрудничество е значителна и осъществима“ - каза още посланикът.

От българска страна слово произнесе зам.-министърът на земеделието и храните доц. Георги Костов. Той изрази удовлетворение от организирането на форума, защото Австрия е много близък партньор на България в областта на горското стопанство. През последните години австрийски консултанти направиха полезни анализи, които ни помогнаха и при изготвянето на законопроект за горите. Доц. Костов запозна присъстващите с основните моменти в новия Закон за горите, който предстои да бъде приет от Народното събрание. Регионалният директор за Югоизточна Европа в Стопанска камара - Австрия, д-р Георг Краухенберг взе отношение по въпроса за развитието на бизнес перспективите между двете страни, конкретни контакти за които са поставени през 2008 г. в Клагенфурт, по време на панаира на горска техника. По-интензивното използване на горските ресурси е свързано с ползите, които те донесат на обществото. В това динамично за българското горско стопанство време експертите от австрийските фирми и предприятия могат да предоставят значителен опит на своите колеги от България. На Форумта присъства и д-р инж. Мелена Плугчиева - народен представител.

Докладите бяха представени в три тематични направления - от общ интерес, в областта на техниката за горско стопанство и в областта на дървопреработването.

В първото направление интерес предизвика презентацията на арх. инж. Вернер Нусмюлер от фирма Seewood Dienstleistungen GmbH, който представи технологии за строителство с дървени материали. Днес изграждането на дървени жилища, административни сгради, спортни съоръжения и други обекти в Австрия става все по-популярно. Предимствата на това строителство са много - къщите са сравнително евтини, устойчиви на земетресения, топли, екологично чисти, с възможности за поставянето на слънчеви колектори,

което ги прави енергийно независими.

Инж. Йохим Райтбауер - управляващ директор на pro:Holz-Щирия, и Клъстер „Дървообработване“ - Щирия, представя организациите и фирмите в провинция Щирия, с предмет на дейност строителство с използване на дървени

Официалните лица на Форумта (отдясно наляво): посланикът на Република Австрия н.пр. Герхард Райвегер, зам.-министърът на земеделието и храните доц. Георги Костов, регионалният директор в австрийската Стопанска камара д-р Георг Краухенберг

Част от присъстващите при откриването на Форумта

при Австрийското посолство, който изрази удовлетвореност от добрата организация, домакинството и присъствието на австрийски и български специалисти и експерти и убеденост от полезността на подобни изяви за развитието на партньорството между нашите две държави.

На 14 и 15 октомври 11 представители на фирми, членове на Клъстера от провинция Щирия, посетиха Пловдив. Домакините от регионалната дирекция по горите ги запознаха с дейността на Държавната агенция по горите и на Регионалната дирекция и нейните поделения. Гостите посетиха частни предприятия за производство на пелети, за слепени плоскости, цехове за дървопреработване. В програмата бе включен и дървопреработващият цех на ДГС - Карлово, където гостите бяха запознати с възможностите на държавния сектор, стопанисващ повечето от горите в България, да обработва дървесината и да предлага на пазара конкурентни стоки. Австрийските специалисти бяха запознати и с възможностите на държавните горски разсадници за производство на пикирани фиданки. **Т**

Д-р Михаел Ангелер - търговски съветник при Австрийското посолство

материали, което днес вече достига 20 на сто от жилищното строителство в провинцията. В Австрия строителството с използване на дървени материали вече е 30 на сто от общото строителство.

В областта на техниката за горско стопанство бе представена дейността на 8 фирми с направления на дейност: аерофотоснимки на горски масиви и дистанционни наблюдения със самолет, горски въжени линии, използвани в труднопроходими местности, машини за извоз на дървесина по стръмни терени, техника за маркиране на дървесина, производство на висококачествен горски посадъчен материал, производство на вериги и компоненти за горска техника, производство на специализирани транспортни средства и малки преносими лебедки и други. В областта на дървопреработването се представиха три фирми, които произвеждат дървени и дървено-алуминиеви дограми, врати и зимни градини, продукти от дърво за строителния бранш, както и многослойни твърди дървесни плочи.

Водещ по време на Форумта бе д-р Михаел Ангелер - търговски съветник

МЕРОПРИЯТИЯ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ГОРИ, ЗАСЕГНАТИ ОТ ПРИРОДНИ НАРУШЕНИЯ

Д-р инж. Станислав ЛАЗАРОВ, д-р инж. Ценко ЦЕНОВ, инж. Добромира ДИМОВА,
инж. Веселин НИНОВ, инж. Лазаринка ИВАНОВА

Големите природни нарушения са важна част от естествените процеси в горските екосистеми, които спомагат за поддържане на биологичното разнообразие на различни пространствени нива (Pickett and White, 1985). Те селективно унищожават биотичния компонент на горските екосистеми на относително големи територии и предизвикват значителни промени в съществуващите връзки между живите организми, както и посоката и скоростта на промените в растителната покривка.

За да се поддържа естественото биоразнообразие, е необходимо да се прилагат методи на управление, които създават местообитания, наподобяващи в достатъчна степен образувалите се в резултат от действието на природните нарушения (Attiwill, 1994). Възстановяването на екосистемите може да бъде използвано, за да ускори формирането на структурни елементи и процеси на местообитанието, подобни на тези в естествените горски екосистеми, което ще подобри консервационните им функции (Kuuluvainen et al., 2002). Фактът, че гората е комплексна и динамична система, характеризираща се с вариационност на различни пространствени нива, определя нуждата от прилагане на цялостен подход при възстановяването ѝ (Pickett and Parker 1994, Christensen et al., 1996).

Дейностите по възстановяването се извършват в определен момент от времето, но целта им е да поставят начало на дългосрочни процеси. За да се дефинират цели и задачи, които са в съответствие с естествената динамика на горските екосистеми, се изисква познаване и разбиране на реакцията им след природни нарушения.

Планиране на дейностите в засегнатите територии

1. Първоначална инвентаризация на територията

Инвентаризацията на горската територия, засегната от големи природни нарушения, е стандартна процедура. Включва локализиране на територията съгласно горскостопанското деление (отдел, подотдел), отбелязването на карти и оценка на засегнатите горскогървесни ресурси (процент и вид на повредите, видов състав и обем на гървесината). В голяма степен тази процедура очертава необходимите дейности по усвояване на гървесината (осигуряване на достъп, определяне на необходимата работна сила и техника), нейната реализация на пазара и планиране на последващите дейности по залесяването.

Точното локализиране на засегнатите площи, коректното им отразяване на картата и допълнителната по-подробна информация за особеностите на терена ще бъдат основа за планиране на бъдещия дизайн на територията и особено на пространственото разположение на площите, в които ще се запази стояща и пагнала повредена гървесина.

2. Дейности по усвояване на повредената гървесина и почистване на сечищата

Все още не може категорично да се твърди дали повредената гървесина да се премахне напълно от засегнатата територия, или да се остави изцяло. Съществуват редица доводи „за“ и „против“ тези два крайни варианта, които разглеждат загубите от икономическата стойност на гървесината и опасността от последващи каламитети, от една страна, и запазването на естествените структура и процеси в горската екосис-

тема, от друга.

Традицията и действащата нормативна уредба изискват в случаите на природни нарушения възможно най-бързо да се оползотвори цялата повредена и пагнала гървесина, да се почистят сечищата чрез събиране на клоните и остатъците от сечта на купчини и/или изнасяне, да се залесят отворените пространства.

Според съвременните разбирания и ниво на знание за връзката между природните нарушения, структурата на гората и процесите в екосистемата останалите след природното нарушение структурни и биологични елементи (стоящи единични и групи гървета, пречупени стволоче, лежаща гървесина и др.) имат изключително значение за последващите възстановителни процеси.

Необходимо е да се намери балансът при управлението на територии, засегнати от природни нарушения, като се интегрират съвременните знания за естествената динамика на горските екосистеми след природни нарушения и значението на отделните елементи на биологичното наследство за възстановяването и бъдещото функциониране на екосистемата, от една страна, и запазването на очакваните ползи и услуги, от друга. Логично е, че в управленските решения за зони от Европейската екологична мрежа „Натура 2000“ екологичният елемент, който в случая означава максимално съответствие на дейностите по управление на тези територии с естествената динамика на процесите, ще има приоритет пред икономическите и социалните елементи. Пълното усвояване на повредената от нарушение гървесина и почистването на сечищата няма да са в съответствие с европейските и световните изисквания за природосъобразност на управлението.

Според разбирането за „биологичното наследство“ се препоръчва част от засегнатите гървета да се оста-

вят на място в насаждението, което ще осигури наличието на мъртва гървесина и структурни елементи. Количеството на такава гървесина **не трябва да е по-малко от 10 % от запаса на предходното насаждение**. Видът на гървесината (стояща и/или лежаща) зависи основно от вида на нарушението. Пространственото разположение на оставената гървесина трябва да имитира разнообразието от условия, които се създават на територията след природното нарушение. Например след пожар, каламитети и продължителни наводнения остава основно стояща повредена гървесина, докато при големи природни нарушения, причинени от вятър и сняг, лежащата повредена гървесина е в по-големи количества от стоящата. В повечето случаи това могат да бъдат стъбла с ниска икономическа стойност и/или разположени в трудни за извоз места. Погледнато и от икономическа гледна точка, влагането на труд и средства в изваждането на материали, които са трудно продаваеми, но, от друга страна, ценни за функционирането на екосистемата, е нерентабилно.

Препоръчително е в част от засегнатата територия повредената гървесина да се остави изцяло. Общата площ на тези части е в съответствие с площта на засегнатата територия, но **не е по-малка от 5 %**. В случаите на по-масабни природни нарушения такива обекти се обособяват в отделните части на територията, като площта на всеки от тях е **не по-малка 0.5 ха**. Подходящи места за такива обекти са труднодостъпните части на терена, териториите със затруднено възобновяване и/или с опасност от ерозионни процеси, местата, в които съществува опасност от значителни повреди на подраства от гибел. За намаляване на възможностите за възникване на каламитети в насажденията, доминирани от иглолистни видове, се препоръчва залагането на феромонов капани за потенциалните вредители и по-специално на корояди. Предвид факта, че короядите се развиват само в свежа гървесина, възможно превантивно решение е прекъсването на връзката между стъблото и корените, които все още са в почвата, което ще ускори изсъхването на гървесината и създаването на неблагоприятна среда за развитие на тези насекоми.

Опазването на останалите на корен гървета и наличните възобновени участъци има голямо значение за процесите на възстановяване и особено за осигуряване на качеството на оставащия и бъдещия гървостой. В тази връзка е препоръчително използването на екологосъобразни технологии на гърводобив - въжени линии, извоз на сортименти със специализирана, щадяща околната среда техника, и животинска сила. Коректната инвентаризация на засегнатите насаждения и планирането на гърводобивните дейности трябва да спомогне и за приоритизация на насажденията за сеч и извоз. Например в насаждения, в които преобладават наранени стоящи и/или повалени гървета, чиито корени все още имат контакт с почвата, намесата може да се забави във времето, тъй като гървесината може да запази качеството си по-дълго време.

Клоните и остатъците от сечта се оставят равномерно разпръснати в местата на падане на гърветата, но извън площите, в които има подраст. Проучванията показват, че това има редица положителни въздействия, като ограничава настъпването и разпространението на агресивни тревни и храстови видове, намалява изпарението на вода от почвената повърхност и ерозионните процеси, задържа попадналите между клоните семе-

та и създава подходящ микроклимат за поникването им и осигурява защита на пониките на гървесните видове. Не се препоръчва събирането на клони на големи купчини, тъй като тази практика има редица неблагоприятни последици: удължаване на времето за разлагане на клоните, блокиране на възобновителните процеси върху значителни площи за относително дълъг период от време, неравномерност в разпределението на минерални вещества и енергия на територията (концентрация в купчините и недостиг извън тях), повишена пожарна опасност, създаване на благоприятни възможности за поява на агресивни видове (малина, къпина), затрудняващи възобновителните процеси. От друга страна, дейностите по „почистването“ отнемат значително време и финансови средства.

3. Дейности по зонирание и залесяване на територията

Всяко природно нарушение на структурата и функционалните взаимоотношения в екосистемите задейства регулаторни механизми, които се стремят да възстановят изходното състояние. В зависимост от мащаба и вида на нарушението и характеристиките на гората са възможни различни сценарии за развитие. Предвижданията как ще реагира екосистемата на нарушението трябва да се основават на съвкупност от компоненти като модел на нарушението, големината и формата на засегнатата територия, физико-географски характеристики (надморска височина, изложение, наклон, почви, хидрология и други специфични особености на терена), видов състав на съседните насаждения и потенциалното влияние, което те могат да имат върху засегнатата площ, наличието на предварително възобновяване и/или семена, естествени сукцесионни процеси и други.

Особено важен елемент на планирането е да се определи т.нар. **период на пасивно възстановяване** - периодът между края на дейностите по усвояване на повредената гървесина и началото на активни възстановителни дейности. В европейското и световното лесо-въдство се увеличава броят на поддържащите на тезата, че по-дългият период на пасивно възстановяване има повече преимущества пред бързото и повсеместно залесяване на засегнатата територия. Тази идея вече е въведена в горскостопанските практики на водещи в управлението на горите страни. Например залесителни дейности в територии, засегнати от ветровал, в провинция Саарланд в Германия започват не по-рано от 7 години след усвояване на повредената гървесина.

Очевидни са предимствата на по-дългия период на пасивно възстановяване в екологически и икономически аспект: естествени сукцесионни процеси, създава се мозаична структура на ниво ландшафт, поддържат се популации на ранносукцесионни (пионерни) гървесни видове, създават се предпоставки за увеличаване на биоразнообразието на генетично, видово и екосистемно ниво. От друга страна, разходите за възстановяване на територията са значително по-малко, тъй като опитът показва, че 4 до 10 години след усвояване на повредената гървесина в голяма част от нарушените горски екосистеми се наблюдават интензивни възобновителни процеси.

Планирането на възстановяването на местообитанието изисква както познаване на динамиката на екосистемата след природни нарушения, така и дефиниране на конкретни и изпълними цели. Препоръчително е **активните възстановителни дейности** (залесяване

и мерки за ускоряване на възобновяването) да се планират така, че да допълват и подпомагат **пасивното възстановяване** (естествени сукцесионни процеси).

Основа за планирането на стратегията и етапите за възстановяване на засегнати от природни нарушения територии са данните от инвентаризацията и отразяването им на съответната карта. Използването на възможностите на ГИС за визуализация и дизайн на територията ще улесни процеса на планиране и ще го направи по-ефективен.

Всяка конкретна ситуация изисква разработване и прилагане на специфични мерки, но следващите **общии насоки** могат да подпомогнат процеса на планиране:

● Допълнителна инвентаризация

За планирането на дейностите по възстановяване е изключително важна една по-подробна инвентаризация на засегнатата територия **преди планиране на възстановителните дейности**. Препоръчителна е теренната оценка и картиране на следните показатели:

- съществуващо възобновяване - видо-состав, пространствено разположение, повреди, здравословно състояние, жизненост;

- участъци със затруднено възобновяване;

- сукцесионни процеси в отделните участъци;

- оцелели групи и единични дървета - видо-состав, пространствено разположение, повреди, здравословно състояние, жизненост;

- семеносен потенциал на съседните дървостои;

- специфични особености на отделните части на терена (почви, наклони, дерета, водни течения, заблатени/преовлажнени места, скалисти терени, естествени отворени пространства и др.). ЛУП дава информация за средни стойности, а в горските карти често не са отбелязани важни детайли за ситуацията на терена.

Отразяването на тази информация върху картите ще служи и за последващ мониторинг и оценка на успеха на дейностите, ще се съхрани опитът за действия при подобни ситуации.

● Дизайн и зонироване на територията - активно и пасивно възстановяване

Препоръчително е да се подпомогне създаването на мозаечна пространствена структура на растителността на територията. Такава мозаечност се формира от: 1) разположението на зони за активно и пасивно възстановяване в пространството; 2) дизайна (големина, форма, схеми) на отделните групи дървета и разполагането им в зоните за активно възстановяване; 3) видо-составното разнообразие на залесената горскодървесна растителност и предварителното естествено възобновяване.

Зоните за пасивно възстановяване включват: 1) площите, в които не са усвоени повалените и повредените дървета; и 2) площите, в които повредената дървесина е извадена, но се оставят изцяло на естествените сукцесионни процеси. Препоръчително е общата площ на зоната за пасивно възстановяване за местообитания, доминирани от видове с анемохорно разпространение на семената (иглолистни, бреза, ясен, явор, тополи, върби и др.), да е **не по-малко от 30 %** от цялата засегната от природното нарушение територия. Изключение от това правило са горите от клек, при които тази стойност е 5 %. Общата площ на тази зона за местообитания, доминирани от тежкоплодни видове (дървета, бук, кестен), е **не по-малка от 10 %**.

Зоните, в които ще се извършва активно възстановяване/подпомагане, се определят в зависимост от:

- *Разположението на наличното предварително възоб-*

новяване. Дейностите в тези площи зависят от количеството, качеството и жизнеността на подраства. При необходимост в тези зони може да се наложи допълнително подпомагане на възобновяването с цел оформяне на жизнени и устойчиви групи.

- *Възобновителния потенциал на съседните насаждения и оцелелите единични и групи дървета.* Въз основа на резултатите от инвентаризацията се прави оценка на възможностите на съседните насаждения и оцелелите единични и групи дървета да подпомогнат възобновяването на засегнатата територия. Трябва да се вземат предвид и особеностите на разпространението на семената за отделните дървесни видове. При видовете с анемохорен тип на разпространение на семената трябва да се отчете и посоката на преобладаващите ветрове през периода на разпръскване на семената.

- *Специфични особености за отделните части на терена (наклони, дерета, заблатени места, скалисти терени, естествени отворени пространства и други).* Разположението на групите от горскодървесна растителност и избора на видове за залесяване трябва да са в съответствие със специфичните особености на терена. Например части от терена с наклон, създаващ опасност от ерозионни процеси, се залесяват приоритетно. Около водни течения се залесяват видове с поносимост към овлажняване и/или могат бързо да формират буферна зона.

- *Осигуряване на движението и/или защита за чувствителни видове.* Ако засегнатата територия е с голяма площ, това потенциално може да възпрепятства движението на някои от т.нар. чувствителни видове. В тази връзка може да се планира формирането на непрекъснати или точкови зони, в които чрез залесителни мероприятия да се създадат условия за осигуряване на движението и/или защитата им.

Традиционното повсеместно залесяване на цялата територия, определена за активно възобновяване, не е желателно. Препоръчително е залесяването да се извършва на групи с различна големина.

Опитът показва, че на богати месторастения е голяма вероятността да се настанят бързорастяща, силно конкурентна растителност (например малини, къпини, агресивни рудерални видове), която да ограничи възможностите за възобновяване на горскодървесни видове.

Препоръчително е детайлите от дизайна на територията да се консултират със специалисти, ако са идентифицирани ключови и/или редки, защитени и изчезващи видове.

● Избор на видове за залесяване и залесителен материал

На пръв поглед най-логичното решение за избора на дървесен вид за залесяване на засегнати от природни нарушения територии са видовете, които са доминирали местообитанието преди нарушението. Но дали формалното решение е правилното и дали е в съответствие с естествената динамика на процесите?

Често доминиращите видове в насажденията са късносукцесионни сенкоиздръжливи видове (бук, дървета, ела, смърч и др.). В естествени условия промяната на условията на средата след природните нарушения благоприятства настаняването на светлолюбиви и пионерни видове. Препоръчително е да се използва този естествен шанс за увеличаване на участието на такива видове в състава на бъдещото насаждение. Това ще увеличи разнообразието от видове и ще подобри устойчивостта и адаптивността на горската екосистема.

Различната динамика на развитие на отделните видове ще допринесе впоследствие за структурното разнообразие. Някои от светлолюбивите видове (бреза, бял бор, зелена елша, трепетлика, ива и др.) са важни като пионерни видове, които подпомагат настаняването на по-късносукцесионните сенкоиздръжливи видове (бук, смърч, ела).

Бързото повсеместно и еднообразно залесяване с неподходящи видове на големи територии, засегнати от природни нарушения, може да има пагубни последици за биоразнообразието по същия начин, както и агресивното и цялостно усвояване на повредената и падналата гървесина (Lindenmayer and Franklin, 2002). Такива горски територии, в които цялостното възстановяване на склона на гората може да продължи десетилетия, имат изключително ценен принос за биоразнообразието особено ако те съдържат и т.нар. биологично наследство (стояща и паднала мъртва гървесина, оцелели живи гървета). Хората често са по-ефективни от природата в „навременното“, с голяма гъстота и еднообразно възобновяване/залесяване на големи нарушени територии, което в повечето случаи може драстично да съкрати периода на фазата, предшестваща склопяването на гората. Според авторите **такива местообитания в последните десетилетия са едни от най-бързо изчезващите в световен мащаб.**

Препоръките за избор на гървесни и храстови видове за залесяване в разглежданата методика се различават от изискванията на Наредба № 2 /02.02.2009 г. за залесяване и инвентаризация на горските култури.

Следните насоки при избора на видове за залесяване в зоните за активно възстановяване могат да бъдат от полза:

- Основа за избора на видове за залесяване са характеристиките на местообитанието, което искаме да възстановим, и видовият състав на околните насаждения и територията като цяло.

- Като референтни зони за избора на видове за залесяване могат да послужат околните насаждения и особено територии, които са естествено възобновени след едромащабни природни нарушения.

- Независимо че са доминирали на територията преди природното нарушение, не се препоръчва създаване на обширни горски култури от късносукцесионни сенкоиздръжливи видове в отворените пространства. Участието на такива видове не трябва да бъде повече от 50 % от площта, в която се извършва залесяване. Групи от тези видове могат да се разположат в типичните за тях части на терена (свежи и влажни места, микропонижения, зони на защита от околните насаждения и др.). Изключение от това правило са високопланинските смърчови гори в Родопите, в които смърчът няма естествено срещащ се в района алтернативен пионерен вид.

- Използва се възможността за увеличаване на участието на ценни светлолюбиви горскогървесни видове, които са типични за района. Не се препоръчва залесяване на агресивни видове като трепетлика и габър.

- При подходящи условия трябва да се насърчава въвеждането в състава на горскоплодни видове като череша, джанка, гива круша, киселица, офика, скоруша. В допълнение към ценната им роля като източник на храна при целенасочени отгледни мероприятия от тях може да се добие и висококачествена и скъпа гървесина.

- Не се използват нетипични за района или местообитанието видове.

- Препоръчително е семена за производство на фиданки или засаждане да бъдат събирани от околните насаждения и/или семенни бази в близост до територията, засегната от природни нарушения.

● **Избор на схеми и технология на залесяване**
Схемата на засаждане, качеството на изпълнение и методът на засаждане са от изключително значение за първоначалното оцеляване и последващото развитие на растенията. Адекватният и добре планиран избор на схеми на засаждане за отделните видове и балансираното смесване на видове в схемите ще увеличи шансовете за успех и последващите разходи за отглеждане на младите култури.

Общата препоръка при избора на схеми за залесяване е да се разгледат разпоредбите на Наредба № 2 /02.02.2009 г. за залесяване и инвентаризация на горските култури. Част от схемите, смесванията на видове и технологиите за почвopоготовка и залесяване могат да бъдат използвани и при възстановяването на засегнати от природни нарушения територии в Натура зони. Все пак следните препоръки трябва да се имат предвид:

- В съответствие с естествените модели на настаняване на горскогървесната растителност на открити площи се предпочитва залесяваната растителност да бъде разположена в различни по големина групи, а не като непрекъсната равномерна конфигурация. В териториите, в които се предвижда и последваща стопанска дейност, големината на групите може да се съобрази със създаването на условия конкуренция и развитие на отделните гървета на бъдещето. Например в Германия са правени успешни опити със засаждането и засяването на малки групи от гърб, като централните фиданки на групите са на разстояние от около 10 м една от друга. Това е довело до благоприятно разпределение на гърветата на бъдещето и е намалило значително разходите за залесяване и отглеждане.
- На богати и много бедни месторастения се препоръчва използването на по-едноразмерни фиданки и/или със защитна коренова система. В първия случай това е заради очакваната силна конкуренция с агресивна инвазивна растителност, а в другия - поради неблагоприятните почвени условия.

- Разпръскването на семена е подходяща практика за подпомагане на настаняването на пионерни видове. В определени случаи това може да се използва и при възобновяването на тежкоплодни видове гърб и бук.

- Не се използват тежки машини при почвopоготовката и засаждането.

- Предпочитан метод за почвopоготовка е частичната обработка на почвата с насоченост към отделните фиданки. Това се налага и от факта, че остатъците от сечта след усвояването на повредената гървесина са относително равномерно разпръснати по площта. От друга страна, това ще спести труд и средства.

● **Мониторинг и грижи за младите култури**

Мониторингът и грижите за младите култури се извършват в съответствие с разпоредбите на Наредба № 2 /02.02.2009 г. за залесяване и инвентаризация на горските култури.

Особено важно е резултатите от мониторинга да се съхраняват, анализират и популяризират, за да се натрупва и споделя опит, който да помогне за усъвършенстването на концепцията и дейностите по възстановяване на горските местообитания, засегнати от природни нарушения.

105 години организирана борба с ерозията

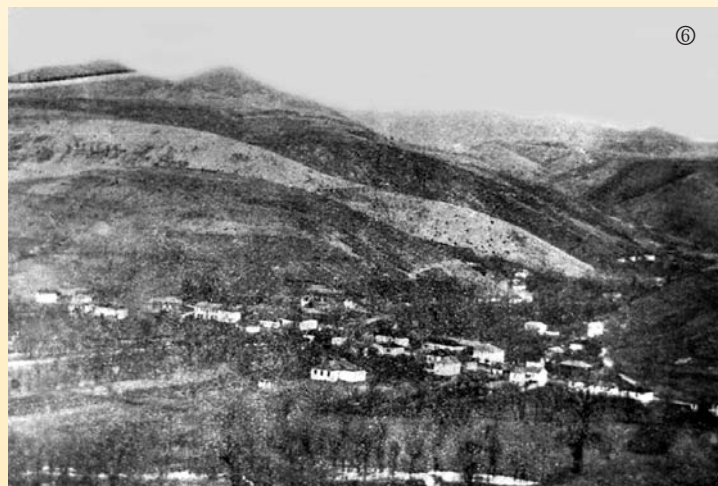
Западните територии на страната, обхващащи Кюстендилското и Трънското Краище, в миналото са обхванати от активни ерозионни процеси, обезлесили масово планинските склонове и терените край всички населени места. Неслучайно Феликс Вожли, с идването си в България през 1905 г., посещава тези райони и определя строго охранителни и охранителни участъци. Архивите са запазили полупустинните пейзажи от онези времена (сн. 1, 2 и 3).

Склоновете под връх Руи също не са успявали да задържат поройните потоци след всеки обилен дъжд (сн. 4), за разлика от днес (сн. 5).

В станалите вече ежегодни информации за наводнения и порои в страната през последните години отсъстват имената на селища от този регион, защото в Кюстендилското и Трънското Краище лесовъдите са оставили ярка следа при преобразяването на България.

България преди...

Доказателствата са пред очите ни: с. Филиповци - в началото (сн. 6) и в края на XX век (сн. 7), с. Виглар със затрупания път Трън - Земен (сн. 8) и поглед към махалата Клисуре днес (сн. 9), с. Лева река преди (сн. 10) и сега (сн. 11). Коментарът може да бъде само един - укротяването на пороите е грандиозен пример за едновременно действие между държавата и лесовъдската наука и практика в името на обществения интерес.

...и сега

Нова инвестиционна политика на Есен 2010

Международният технически панаир в Пловдив се проведе за 66-и път тази есен от 27 септември до 2 октомври.

Участваха 1573 фирми (640 български и 933 чуждестранни) от 41 държави: Австралия, Австрия, Беларус, Белгия, Бразилия, България, Великобритания, Германия, Гърция, Дания, Израел, Индия, Исландия, Испания, Италия, Канада, Китай, Китайски Тайпе, Лихтенщайн, Полша, Република Корея, Република Македония, Република Южна Африка, Румъния, Руска федерация, САЩ, Словацка република, Словения, Сърбия, Тайланд, Турция, Украйна, Унгария, Финландия, Франция, Холандия, Хърватия, Чешка република, Швейцария, Швеция, Япония.

Общо 10 бяха специализираните международни изложби. За първи път Международният панаир - Пловдив, съвместно с Българската минно-геоложка камара, организира специализираното изложение „ИНТЕРМИН ЕКСПО 2010 - Всичко за добивната индустрия“. Бяха представени техника и оборудване за добив на подземни бозатства, за геологопроучвателния сектор и за минно строителство.

За девети пореден път се проведе „Автомобилен салон - Пловдив“. Освен автомобилната и минната индустрия бяха показани най-новите изделия, техника и технологии от сферата на машиностроенето („МАШИНОСТРОЕНЕ“), строителството („СТРОЙТЕХ“), електротехниката и електрониката („ЕЛТЕХ“), енергетиката и екологията („ЕНЕКО“), управлението на водите („АКВАТЕХ“), транспорта и автосервизното оборудване („АУТОТЕХ“), химията („ХИМИЯ“), информационните технологии („ИНФОТЕХ“).

Експонатите бяха разположени в 11 палати и откритите площи около тях. По традиция най-мащабни по брой на участници и заети площи бяха изложбите „МАШИНОСТРОЕ-

НЕ“ и „СТРОЙТЕХ“.

Представени бяха над 70 новост, сред които 17 световни, 15 европейски и 40 за българския пазар, в областта на екологията, енергоспестяването, нови строителни материали, антикризисни решения, комунална техника. И този път на фокус бе кризата, но тази година вече се заговори за излизане от рецесията, като един от посочените от бизнеса механизми бяха именно иновациите. В съпътстващата програма бяха включени множество делови прояви - конференции, семинари, презентации, бизнес срещи. Голяма част акцентираха върху екологията и устойчивото развитие, енергийно ефективни технологии, технологии за околната среда и възобновяеми източници.

След антикризисната програма, насочена към подпомагане на фирмите с гъвкави цени и услуги за тяхното по-добро представяне, тази година организаторите заявиха намеренията си за нова инвестиционна политика по формулата „Бизнесът среща бизнеса“. Очевидно обаче новата политика на организаторите не е насочена към посетителите професионалисти, които отиват на панаира, за да се запознаят с новите технологии в интересувашите ги области, да изпробват новостите, да се възползват от панаирните отстъпки. Как иначе да разбирате увеличаващата се цена на входния билет - тази година 6 лева, която отблъсна част от посетителите.

Засага може би възможността за участие в томболовата за чисто нов автомобил, която предоставя всяка година Автомобилният салон, в рамките на панаира, загаржа интереса на средния българин.

Тази година късметът беше със Станмир Христов от Бургас, който спечели лека кола „Мицубиши“. Печелив-

шият талон бе изтеглен сред повече от 50 хиляди анкетни карти, които посетителите на Есен 2010 попълваха, за да се включат в томболовата.

Участниците в томболовата можеха да избират между 9 различни марки леки коли и едно АТВ. Возилата бяха предоставени от Асоциация на автомобилните производители и техните оторизирани представители в България, съорганизатор на изложението заедно с Международен панаир - Пловдив.

На тазгодишния „Автомобилен салон - Пловдив“ 29 фирми показаха 40 марки, а експонатите бяха 152. Рекорден бе броят на премиерите - 33, сред които една световна (автомобил „Корандо“ на компанията „Санг Йонг“) и една европейска (модел R 350 на „Мерцедес“).

За новостите в горската и градинската техника сверихме часовника си по традиция с представителите на двете фирми с най-голям дял на нашия пазар - „Андреас Штил“ и „Хускварна България“.

Husqvarna: нещо синьо, нещо ново, нещо на промоция

Хускварненското синьо привлече отдалеч към откритата площ на фирмата. Посетители събираха и шумните демонстрации с новите моторни триони и храсторези (сн. 1). Под любопитните погледи на посетителите търговският мениджър Петър Янков показваше по оригинален начин възможностите на моторните триони, като с няколко движения изработи гърбено столче (сн. 2).

По нещо ново на щанда на „Хускварна“ можаха да намерят както професионалистите, така и любители, както и да се запознаят с атрак-

разграждащо се моторно масло на растителна основа. Предпочитан модел сред хресторезите е Husqvarna 343 FR, който предлага предимството на три машини, обединени в една - мощен хресторез, оборудван с циркулярен диск за рязане на дървета и храсти, нож за груба трева и тримерна глава за косене на трева.

С новите модели косачки Husqvarna LC 48 можете да избирате между три начина за косене - посредством събиране в кош, раздробяване и задно изхвърляне на тревата. Технологичната Advanced Flow ви спестява време и усилия, като осигурява максималното напълване на коша, което пък означава по-рядко изпразване. Кошът е

компактен и е нависоко, което го прави по-лесен за употреба. Моделът LC 48 V (сн. 3) има вариатор на скоростта, който позволява лесното и регулиране в зависимост от нуждите на потребителите и състоянието на тревата. Създаемата и регулируема височина на ръкохватката, централното регулиране на височината на косене и накрайник за маркуч са сред другите предимства на косачката, а моделът LC 48 E предлага и електрическо стартиране.

Косачките роботи Auto-tower пък са решение за хората с ограничено свободно време. Достатъчно безшумни са, за да работят дори през нощта. Електрическото им захранване ги прави екологична алтернатива на бензиновите, а зареждането става изцяло автоматично, като косачката сама намира пътя до зарядното устройство. Моделът Solar Hybrid използва и слънчева енергия посредством соларни панели. При благоприятни условия слънчевата батерия удвоява времето за косене на едно зареждане, което намалява още повече консумацията на енергия. Ако работи само през деня, може да окоси до 1300 кв. м, а при генераторна работа може да постигне около 2200 кв. метра. В случай на затруднения при работата моделът 260 ACX изпраща текстови съобщения по мобилния ви телефон.

С по-ниски нива на шум и вредни

емисии в сравнение с бензиновия култиватор е новият акумулаторен култиватор ТВ 1000 (сн. 4), който издържа в работен режим до 45 минути, с капацитет на акумулатора 12 Ah. Компактният му дизайн го прави удобен за работа, за транспортиране и съхранение. Акумулаторът може да се сваля и зарежда както отделно, така и когато е на машината.

Спонтанно състезание се получи между традиционната метла, с която жена от персонала на панаира почистваше нападалите от демонстрациите стърготини, и леката моторна метла 125 BV, с която Петър Янков за секунди ги „измете“. Моделът се доставя с плосък и кръгъл накрайник и може да бъде използван и като прахосмукачка.

Марката „Хускварна“ се предлагаше на още два щанда - пловдивските дистрибутори на фирмата ЕТ „Петко Петков“ и ЕТ „Тегу“ 93, чийто управител Веселин Николов (сн. 5) ни убеди, че кризата е по-скоро понятие, отколкото реален проблем. „От 18 години съм в бизнеса и искам клиентите да останат доволни от покупката и качеството. Рекламираме се от уста на уста“ - сподели Веселин Николов и добави, че е известен сред колегите си като „мис-

тър без ДДС“, заради големите отстъпки между 10 и 20 %, които прави в рамките на панаира.

STIHL: Който върва в традициите, може да оцени предимствата на прогреса

Посетителите, спиращи под разветвите оранжеви знамена на фирмата STIHL не са обикновени зяпачи. Това знаят добре хората, работещи на централния щанд. Оттук всеки заинтересуван тръгва с пълната информация за машината, която му трябва. Оттук може да тръгне и с покупка, защото има панаирна отстъпка. Но по-вероятно ще си купи необходимото при дилърите в един от 120-те специализирани магазина, които извършват дистрибуция на уредите от мар-

тивните есенни предложения на фирмата за отстъпки, промоции и подаръци.

Новост за панаира бе моторният трион Husqvarna 576 XP, предназначен за професионални потребители, с кубатура 73.5 см³, мощност 4.2 kW и тегло 6.6 kg, оборудван със системата за централно пречистване на въздуха Air Injection, която увеличава интервалите между почистванията на въздушния филтър и намалява износването.

В края на октомври на българския пазар се очакват и модели от ново поколение моторни триони Husqvarna 560 и 562. Моторните триони, снабдени с иновационната

система за сигурност TrioBike, при която спирачката може да се задейства автоматично от механизма за спиране при откат или механично от лява или дясна ръка, тази есен се предлагат без допълнителна цена. Успешно се налага на пазара вече 2 години двигателът X-Torq, който снижава консумацията на гориво до

20 % и произвежда до 75 % по-малко вредни емисии, в същото време при по-висока мощност. В допълнение към грижата за околната среда се предлага и био-

ката в цялата страна. Понаблюдавахме известно време в страни как се посрещат клиенти в откритата площ на фирмата, която е със запазения от миналата година площен периметър - 120 кв. м, без да броим дистрибуторските фирми. Е, дълго няма да обясняваме, но всеки заинтересуван от определени уреди бе приеман като драг гост. И все пак изложението, макар и по време на криза, е нещо повече от обикновена сгледка между производителя и клиента. То е мястото, където са отразени тенденциите. Така, преди още да отворите каталога на фирмата (а задължително трябва да го вземете, за да научите и най-малката техническа подробност), можете да видите, че иновациите, предлагани от фирмата „Андреас Штил“, са много. Те бяха представени от Пламен Симеонов, сервизен мениджър на „Андреас Штил“ ЕООД.

Очите на всички събра режещата верига Pico Duro, наричана още „диамантена“. Това е непредавана досега от никоя фирма нископрофилна верига, оборудвана със сплав от твърд метал, която без допълнително заточване остава остра четири пъти по-дълго време от стандартната верига, при това е за най-екстремно високо натоварване. По-просто казано, тя е предназначена за рязане на захабена дървесина. А за да демонстрират ефекта на диамантената верига, на щанда рязаха шайби от дървени тръпи с обвивка от добре засъхнал цимент (сн. 6). Цената ѝ е около 50 лв., докато обикновената верига е 17 лв., но нали запомнихте - веригата

тип Pico Duro работи 4 пъти по-дълго без никакво заточване. Нов продукт в асортимента на STIHL е първият професионален моторен трион от моделите MS 441 C-M и MS 441 I-M W (сн. 7) с напълно електронно регулирани запалване и гориво-въздушна смес. През 2009 г. моделите са отличени със сребърен медал за иновации, а от пролетта на тази година вече се внасят и в България. Двигателят на 441 има повишена мощност и намалени нива на вредни емисии, които се дължат на 2-MIX-технология при двуктактивите двигатели.

Едно малко чудо са и акумулаторните ножици на STIHL за жив плет - моделите HSA 65 и HSA 85, с литиево-

160-ватова батерия може да се работи 80 минути. Към тях има стандартно зарядно устройство - AL 100 и бързозареждащо - AL 300.

ка SG 20, която с теглото си от 5.2 kg и вместимост 18 л е удобна за носене на гръб, подходяща за разпръскване на растително-защитни препарати и тропове на по-големи площи, е както за лична, така и за професионална употреба.

Уреди за обдухване и уреди за засмукване, прилагани при есенното почистване от листа и друга изсъхнала растителност, STIHL предлага все

йонни акумулаторни батерии, отличени през м.г. със златен медал за иновации (сн. 8). Голямото разстояние между остриетата и височината на ножиците (50 и 62 см) позволяват рязане на клони с диаметър до 22 милиметра. Батериите (с напрежение 36 V и мощност 80 Wh) осигуряват работа до 45 минути, а с най-мощната досега

по-мощни - със скорост на струя до 90 м/сек или около 320 км/ч, и все по-тихи при работа. В оборудването им има все повече елементи, прокупувани от практиката, включително и комбинация от двете операции. Многобройни новостите бяха представени и в отдела за градински уреди Viking - предприятие от групата STIHL. Ако сте намислили да си вземете косачка, експертите от „Андреас Штил“ ЕООД ще ви разпитат за големината на тревната площ, равна ли е тя, ще събирате ли окосената трева, или ще я използвате за рекултивация и куп други подробности, за да ви препоръчат уред с електрически или бензинов двигател.

От 5 до 7 серия те са за градинарите любители, а 7 серия са за професионалисти и ландшафтни специалисти. Viking „Кралицата на бала“ на тазгодишното изложение обаче се оказа косачката с акумулатор, към който имаше неспирен интерес. Сетете се, че и тук батериите, приложими за уредите на STIHL, за които вече споменахме, намират най-доброто си приложение.

С повишено внимание на публиката се сблъска и моторната многофункционална и много маневрена фреза за обработка на почвата Viking HB 585 (сн. 9), която има нов двигател на австрийската фирма KOHLER. Добро приложение фрезата би могла да намери и в разсадниковете производство. Иновацията е и в това, че тя може да се сглоби и да се транспортира в кола. При това е на много прилична цена - 1299 лева.

Като всяка уважаваща себе си фирма STIHL поддържа иновациите в личната предпазна екипировка и об-

лекло, ръчни инструменти и принадлежности за работа в горите, свредели, въглошлайфи и гори в т.нар. артикули за фенове. Най-важното постижение на българското представителство на фирмата „Андреас Штил“ ЕООД за тази година е увеличаване на продажбите, съществен дял в които имат моторните триони за професионалната работа в горите. Те могат да се купят само в специализираната дистрибуторска мрежа в цялата страна, което значи гаранция, сигурност и сервиз. А за професионалистите това е много важно, защото традициите поддържат те.

Светлана БЪНЗАРОВА
Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Държавно ловно стопанство „Широка поляна“ с нова сграда

Административната сграда на ДЛС „Широка поляна“

Държавното ловно стопанство „Широка поляна“ (РДГ - Пазарджик) на 17 септември тържествено откри новата административна сграда. Официални гости бяха доц. д-р Георги Костов - зам.-министър на земеделието и храните, инж. Валентина Маринова - главен секретар на Изпълнителната агенция по горите, Дафинка Семерджиева и Ваня Минкова - заместник областни управители на Пазарджик.

Инж. Тоско Георгиев - директор на ДЛС „Широка поляна“, запозна присъстващите с историята и днешния ден на стопанството. Стопанството е разположено в Западни Родопи, извън населено място, и е част от землището на Батак. То е създадено като самостоятелно ревирно лесничейство „Турна чаир“ с утвърден стопански план на 30 юни 1934 година. След редица структурни и териториални промени днес ДЛС „Широка поляна“ обхваща площ 10 990 ха, която е изключително държавен горски фонд. Общият дървесен запас на стопанството е 3 120 000 м³, годишният прираст е 44 000 м³, средната възраст на насажденията е 70 години.

Цялата територия на ДЛС „Широка поляна“ попада в Екологичната мрежа „Натура 2000“ - защитените зони по Директива за опазване на местообитанията и съхранение на дивите птици.

Основните видове дивеч тук са глухар, дива свиня, сърна, благороден елен, дива коза, муфлон, както и защитените кафява мечка и дива котка.

- На база на разработената от ръководството на стопанството дългосрочна програма за периода 2000-2014 г. - каза инж. Тоско Георгиев - и в резултат на много усилия и труд, положени от колектива на стопанството, можем с гордост да заявим, че ДЛС „Широка поляна“ години наред постига много добри резултати. Над 700 000 лв. са инвестициите в ловното стопанство и организирания ловен туризъм, с които изградихме необходимите биотехнически съоръжения, увеличихме площта на дивечовите ниви, закупихме специална техника и извър-

шихме основни и текущи ремонти на материалната база. Построихме аклиматизационна ограда за благороден елен и първата в България ограда с „електронен пастир“ за развъждане на муфлони, чиято популация е много стабилна и вече има трофейни екземпляри. Провеждат се правилна селекция при ползване на дивеча, неговото подхранване и се полагат много грижи, в резултат на което допустимият запас на основните видове дивеч е достигнат, с изключение на благородния елен. Отстреляни бяха благороден елен - златен медал, дива свиня - един златен медал, два екземпляра със сребърен и два с бронзов медал, дива коза - един сребърен и два бронзови медала. Стабилна е охраната и непримиримостта към браконьерите.

Над 300 000 лв. са вложени в закупуване на техниката за осъществяване на дърводобива, снегочистването и ремонта на пътната мрежа - специализиран трактор ЛКТ-81 Т, предназначен за извоз на обли дървени материали и верижен трактор Т-130. Над 300 000 лв. са инвестирани за закупуване на дълготрайни материални активи и за транспорт на служители и работници - автобус „ИВЕКО“, лек автомобил „Субару“, два „Нива“, четири „УАЗ“ и два джипа.

ДЛС „Широка поляна“ е едно от стопанствата, което се сертифицира по стандартите на FSC.

Близо 1 500 000 лв. са вложени за построяването на новата административна сграда, която има и хотелска част за нуждите на ловния туризъм. **Т**

Нов заместник-изпълнителен директор на ИАГ

На 9 септември 2010 г. инж. Красимир Каменов зае длъжността зам.-изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по горите.

Роден е на 11 септември 1971 г. в с. Петково, Смолянско.

През 1995 г. завършва Лесотехничес-

кия университет, специалност „Горско стопанство“. През юни същата година започва работа в Горско стопанство - Славейно, като лесничей. През 2001 г. преминава на работа в Държавно лесничейство - Смолян, на длъжност старши лесничей. От 3 февруари 2003 г. е на работа в Регионално управление на горите - Смолян, като експерт по стопанисване. От

15 май 2006 г. е зам.-ръководител на регионалната горска структура. Член е на Управителния съвет на Съюза на лесовъдите в България и председател на Регионалния съвет на Съюза в Смолян. Семеен, с две деца.

СЪСТОЯНИЕ, ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗПРОИЗВОДСТВО НА ИГЛОЛИСТНИТЕ КУЛТУРИ В ИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ

В последните десетилетия бяха изписани много страници за състоянието на иглолистните култури, създадени извън естествения ареал на разпространението им. Тежките сушави периоди около 1990 и 2000 г. нанесоха много щети на културите и предизвикаха въпроси, които търсеха отговори и решения. Най-напред от сушата през 1988 г. пострадаха тежко културите в Североизточна България, през 90-те години ги последва съхненето по цялото Черноморско крайбрежие и Югоизточна България. В по-високите части на Странджа и Източна Стара планина културите пострадаха от снеголоми и снеговали, което доведе до разстройването им и преминаването в смесени широколистно-иглолистни. Продължителните периоди на засушавания и високи температури с ниски валежи благоприятстваха възникването на катастрофални пожари в районите на Бургас, Средец, Елхово, Тополовград, Харманли, Карнобат, Стара Загора, Сливен, Варна. Тежки поражения понесоха и продължават да съхнат иглолистните култури, нападнати от корояди, в Кюстендилско. Особено важно е да се отбележи, че през 60-те и 70-те години бяха залесени най-големи площи с иглолистни култури, които достигнаха преломната 40-50-годишна възраст. Културите отдавна видимо се разграничиха по състояние, по устойчивост и конкурентоспособност, по продуктивност и по надеждност.

След всички бедствени опустошавания на горски култури се организираха комисии, направиха се анализи и оценки, даваха се насоки, с които бъдещето на иглолистните култури трябва да осигури подобряване на тяхната устойчивост и адаптационна възможност, както и намаляване на риска от биотични и абиотични повреди.

Експертната оценка в отчета на колектив от научни работници от Института за гората при БАН (ст.н.с. И. Раев и колектив) през 1991 г. и доклада на колектив (инж. Р. Райков и колектив) през 2003 г. отчитат риска от създаването на иглолистни култури при засушливите условия на долната лесорастителна зона и необходимостта от диференцирана и ниска възраст на сеч за намаляване на риска и оползотворяване на дървопроизводствения ефект, както и други мерки за подобряване на тяхното здравословно състояние.

Предлагането, обсъждането и обобщаването на различни идеи, изследвания и доклади за обследване на повредите и пораженията допринесе за подготвянето на „Указания за стопанисването на иглолистните култури извън ареала на естественото им разпространение“ през 2003 г. и допълненията към тях от 2004 г. С тяхното приемане и приложение в практиката трябваше да се активизират действията по възпроизводството на иглолистните култури и да се използват всички методи и средства при лесоустройството и при свободно прилагане на успешни регионални практики за създаване на естествена или изкуствена гора, да се защити авторитетът на горските специалисти.

Като отчитаме ролята и значението на горските култури, планирани и стопанисвани да осигуряват екологически, социални и икономически ползи за населението, да допринасят за задоволяване на потребностите от технологична дървесина и други продук-

ти, за изместване и намаляване на натиска върху естествените гори и подпомагане на възстановяването и запазването им, се поставяме да обработим и анализираме някои данни за таксационните показатели и стопанските резултати за последните години в регионалните дирекции по горите от Източна България, произтичащи от климатичните ресурси през този период, и лесовъдските мероприятия, планирани и осъществени в иглолистните култури. За изминалите 50 години при масовите залесявания с иглолистни култури в Източна България са достигнати значителни запаси с висок икономически резултат, които трябва планомерно да бъдат оползотворени през следващите десетилетия, и да послужат за посрещане на разходите за тяхното възпроизводство. За периода 2004-2008 г. предвиденото ползване за иглолистна дървесина е изпълнено 94 %, като средногодишното ползване достига 0.8 % от запаса на иглолистните. С тези темпове на ползване за

Обобщени данни за РДГ от Източна България - Бургас, Сливен, Варна, Шумен, Русе, Велико Търново, Стара Загора, Кърджали (2004-2008 г.)

Запас на иглолистна дървесина, м ³	55 753 000
Процент от общия запас, %	25
Предвидено ползване по ЛУП средно за периода, м ³	503 000
Реализирано ползване средно за периода, м ³	471 000
Изпълнение, %	94
Средногодишен процент на ползване от запаса, %	0.8
Процент от общото ползване, %	17
Добив на едра дървесина, %: 2004 г. - 6, 2005-2007 г. - 11, 2008 г. - 15, средно - 11 %	
Изведени санитарни сечи, % от добива на иглолистна дървесина:	
2001 г. - 66, 2002 г. - 50, 2003 г. - 31, 2004 г. - 25, 2006 г. - 19, 2007 г. - 22, 2008 г. - 46, 2009 г. - 31 %	
Разпределение на иглолистните по възраст към 31.12.2005 г., %:	
до 20 г. - 14, от 21 до 40 г. - 68, от 41 до 60 г. - 15, над 61 г. - 3.	

усвояването на този запас ще бъдат необходими още 100 години. В последните 7-8 години няма видими белези за увеличаване на количествата на добитата иглолистна дървесина от региона, въпреки създадените предпоставки за това. Напротив, в периода 2001-2004 г. ползването е било 107 % от предвиденото по ЛУП с изсичането на големи площи пожарища.

За периода 2001-2009 г. делът на добиваната иглолистна дървесина от санитарни сечи в общото годишно ползване е трайно и смущаващо висок - между 25 и 60 % за отделните РДГ от Източна България, без да се превишава годишното ползване, определено по ЛУП. В резултат на това не се извеждат предвидените сечи по цялата територия и не се добива предвидената по ЛУП дървесина от отгледни и други сечи. С това се зачеркват всички решения за своевременно извеждане на отгледните, трансформационни и възобновителни сечи, като се отлагат в бъдещето с всички рискове за влошаване на физиологичното състояние на оставащите култури и загуба на естествено възобновяване.

Преобладаващата част от иглолистните култури са съсредоточени в един клас на възраст, като надвишават 30-35 години, с което е достигната и надмината възрастта на техническата зрелост за средна дървесина. Независимо от многообразието в

състоянието на иглолистните култури, поради различията в климатичните показатели на отделните горски стопанства, преобладава делът на средно- и нискобонитетните култури, вследствие на което настъпват смущения в тяхната устойчивост, конкурентност и дълговечност. В ДГС - Средец, иглолистните култури от IV и V бонитет обхващат 39 %, в ДГС - Елхово - 68 %, ДГС - Айтос - 41 %, ДЛС „Несебър“ - 55 %.

При тези бонитети и възрасти препоръчаните мероприятия в иглолистните култури извън естествения ареал трябва да имат възстановителен и възобновителен характер. Реални практически действия по ДГС или липсват, непредвидени по ЛУП, или се провеждат плахо с „проучвателен“ характер. Практиката показва, че на много места се провали възможността за използване на естествено възобновяване от черен бор поради ненавременното му осветляване и последващо затревяване и захрастяване в подлеса на културите. Подрасът на черния бор не търпи засенчване.

След извеждането на отгледните сечи към 35-40-годишна възраст в иглолистните култури настъпват възобновителни процеси от най-различен характер - естествено възобновяване от боровите и дуглазката и по-често от дъб, цер, бук и др., както и захрастяване от малки дървета и храсти. Захрастяването е най-неблагоприятната тенденция, която увеличава разходите за бъдещата гора и води до голи сечи и последващо възобновяване. Сантименталността и романтиката от тяхното създаване трябва да отстъпят място на прагматизма и отговорността за обществено значимата полза от възпроизводството им.

Навременните действия с използването на естествено възобновяване или подпомагане под склопа, заедно с по-високите добиви на дървесина и приходи от единица площ, са възможният и икономически изгоден път за възпроизводство на културите.

Иглолистните култури бяха създадени за период от около 30 години. Ако за такъв период трябва да бъдат възпроизведени, то средногодишно в ДГС - Елхово и Средец, трябва да се възстановяват или трансформират по около 1500-2000 дка, като за сеч идват насаждения със здрава дървесина. Засага такива сечи почти не се предвиждат по ЛУП и практически не се водят.

При извеждането на отгледните и санитарните сечи в иглолистните култури се добива едра дървесина, чийто дял по региони е различен - между 6 и 10 %, с тенденция за повишаване. Ниското качество на черноборовите трупи от отделни региони и бонитети под 500 м н.в. затруднява техния пазар и достигнатата цена не отговаря на необходимостта от удължаването на възрастта на сеч. При по-голяма височина и в планинските райони (Кости, Крумовград, Кърджали, Плачковци, Буиновци и др.) качеството на добиваната едра дървесина от бял и черен бор оправдава засага по-

вишаването на възрастта на сеч с цел производство на едра дървесина при високите бонитети. Повишаването на възрастта на тези култури и увеличаването на добивите на едра черноборова дървесина трябва да върви успоредно с изготвянето на прогноза за пазара и цената на дървесината, отделно от това в кои иглолистни култури и къде могат да се поставят такива цели. Много често в такива случаи се прави сравнение с едрата церова дървесина, която така и не намери необходимото търсене и

равностойна цена на пазара на широколистната дървесина. Освен посочените по-горе ограничители за постигането на по-високи цели в иглолистните култури в района на Източна България, трябва да се отдели особено внимание и на тенденциите в глобалното затопляне. Получените резултати от експертните анализи и сравнения между съществуващия климат (на база средни многогодишни данни) и сушавите 1993, 1994 г. и 2000, 2001 г., на фона на предвижданията за бъдещите промени в климата показват, че е съвсем възможно това, което изпитахме през онези години, да бъде нормалният климат занапред.

Това означава, че деликатният и сега климат в Източна България ще става по-топъл и по-сух със сезонни и годишни засушавания.

При така очертаващите се климатичните условия днес и в перспектива много анализатори и прогнозисти препоръчват:

- толериране на местните сухоустойчиви и топлолюбиви дървесни видове - дъбове, цер, мъждрян, мекиш и други;

- толериране на натурализиранни неместни дървесни видове или бързорастящи видове, които категорично при нисък турнус могат да дадат висока продуктивност на биомаса или делова дървесина - черен бор, кедр, червен дъб. Масовото използване на акацията в пожарищата на Южна България не се препоръчва от научните специалисти заради почвените и климатичните условия;

- поддържане на смесен характер на иглолистните култури и преминаването им през трансформация в устойчива гора от местни видове;

- диференциране на възрастта за възобновителни сечи с цел намаляване на риска от разстройване и подобряване на възрастовото разпределение на иглолистните култури.

Такива разсъждения и прогнози не са изненада - дискусиата се води вече десетилетия в научните среди и практиката. В резултат на това през 2003 г. бяха изготвени „Указания за стопанисване на иглолистните култури извън ареала на естественото им разпространение“ (под 500 м н.в.), но тези указания меко казано колебливо се използват в практиката. Парадоксално е например в ДГС в Генерал Тошево и в Елхово да се възприемат турнusi на иглолистен клас от 60 и 80 години. Предизвикателството се оправдава с липсата на средства, но истината е, че е по-лесно проблемите да се отлагат в бъдещето.

Горепосочените и други решения се препоръчва да бъдат приложени при лесоустройството с цялата отговорност за бъдещето на

Белоборова култура в проблемно състояние от ДГС - Елхово

Естествено възобновяване от черен бор в ДГС - Средец

иглолистните култури. С първостепенна важност е необходимостта от изготвянето на научнообосновани устройствени планове, съобразени с реалните показатели на съществуващата гора и условията на месторастенията. За съжаление при тези проучвания вероятно се допускат шаблонизирани и нереални оценки, водещи до конфузни ситуации. Така например при усвояването на дървесината от „Кроношпан“ през 2008 г., след огромния пожар в Сакар през 2007 г., лесоустройствените и тържните данни сочеа, че подлежат на изсичане 30 000 куб. м делова дървесина. Реално добитата дървесина от изсечените цялостно иглолистни култури едва достигна 20 000 куб. м! Грешка над 30 % е твърде голяма за нормално планиране на горскостопанските мероприятия и за авторитета на горското стопанство. Лесоустройствителите са длъжници на горското стопанство за истинността и стабилността на данните за иглолистните култури и прогнозите, заложили в ЛУП.

Много често се счита, че разговорите за диференциране на ползването и актуализиране на добивите от иглолистните култури се провокират от пазара на дървесината и дървопреработвателите. Горското стопанство и дървопреработвателните предприятия са обречени да вървят заедно - заводите за дървесни плочи, целулоза и хартия са построени и подсигурени с достатъчни ресурси в нашите гори и от горските култури в прогноза за следващите десетилетия. Комплексните и навременни действия по възобновяването, добива, продажбата и преработката на дървесината са най-подходящото стопанско поведение, за да не се допусне похабяване на наличния дървесен запас на иглолистните горски култури и успешно да се трансформират в устойчиви и с природосъобразна структура и състав горски култури.

Д-р инж. Дико ПАТРОНОВ

Промени: КАДРИ, НАИМЕНОВАНИЯ, адреси, телефони

Директор на ДГС - Първомай (РДГ - Пловдив) е инж. Русин ХРИСТОВ, на ДГС - Самоков (РДГ - София) - инж. Александър КРОСНЕВ.

Директор на ДПП „Шуменско плато“ - Шумен, е Десислав МИЛЕВ.

Телефонният номер на РДГ - Пловдив, е 032 27 50 70.

IN MEMORIAM

На 27 октомври почина инж. Васил Тилев Иванов.

Роден е на 31 август 1953 г. в Берковица. През 1978 г. завършва Висшия лесотехнически институт в София, специалност „Горско стопанство“, и започва работа като лесничей в Горско стопанство - Берковица. От юни 1981 г. е заместник-директор, а от декември 1992 г. - директор на държавното лесничейство в града.

От 5 декември 2001 г. е началник на Регионалното управление, а от 24 ноември 2009 г. - зам.-директор на Регионалната дирекция по горите - Берковица.

В своята кариера, за съжаление внезапно прекъсната от тежко заболяване, инж. Иванов винаги е работил всеотдайно, принципно и при взаимно уважение и взаимодействие със своите колеги.

През 1994 г. е един от носителите на приза „Лесовъг на годината“.

Поклон пред светлата му памет!

Национален събор

Приятелите на Русия се събраха за седми път

На 11 септември на яз. „Копринка“ край Казанлък се проведе седмият Национален събор на приятелите на Русия. Стекоха се над 8 000 души от различни краища на страната, работили в дърводобива в Република Коми, на строителните обекти на „Главболгарстрой“, учили и специализирали във висши учебни заведения в Съветския съюз. Сърдечни и много вълнуващи бяха срещите на стари приятели.

За улеснение организаторите бяха подготвили табели с надписи на районите, в които са работили българите и випуските на висшите учебни заведения.

Съборът бе открит от председателя на Национално движение „Русофили“ Николай Малинов с кратко слово и представяне на официалните гости.

Прочетен бе поздравителен адрес от президента на Р България Георги Първанов.

Поздравления поднесе и Валерий Иванович Коробов - министър на националната политика на Република Коми и ръководител на официалната делегация, която присъства за четвърти път на нашите събори.

Кметът на Казанлък инж. Стефан Дамянов изрази удоволствието си от участието в организацията на събора, надеждата, че традицията ще се запази и пожела на присъстващите приятни срещи с близки и приятели. Организаторите от Национално движение „Русофили“ с неговите регионални координатори, общинското ръководство на Казанлък, Изпълнителната агенция по горите, много обществени и съсловни движения и организации осигуриха разнообразна културно-развлекателна програма, подготвена от десетки изпълнителски групи от различни краища на страната.

Публиката се наслаждаваше на богатата програма от руски и български песни на певческата група „Душа“ от Ломашински район, Московска област.

За доброто настроение допринесе и известният наш певец Бисер Киров.

Инж. Александър АРСОВ
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Академичната учебна година в Лесотехническия университет бе открита на 27 септември в Аулата на университета.

Гости на тържеството бяха зам.-министрите на земеделието и храните Светлана Боянова и доц. д-р Георги Костов, главният секретар

ващи се на над 80 % от годишната му субсидия през тази и следващата учебна година, с които ще се създаде модерен университетски информационно-библиотечен и компютърен център.

ЛТУ отвори врати за новата учебна година

на ИАГ инж. Валентина Маринова и зам. изпълнителният директор инж. Красимир Каменов, представители на МЗХ и МОМН.

С поздравления към първокурсниците от името на академичното ръководство се обърна ректорът на ЛТУ проф. д.с.н. Нино Нинов (сн. 1), който подписа, че и тази година

По традиция ректорът връчи символичния ключ на университета и студентската книжка на първокурсничката с най-висок бал Марина Бачева от специалността „Инженерен дизайн“ на Факултета „Горска промишленост“ (сн. 2).

Поздравление към студентите и преподавателите отправи зам.-

министърът на земеделието и храните доц. Георги Костов. В обръщението си той очерта някои от предстоящите предизвикателства пред бъдещите специалисти: приключването на сегашния програмен период на общата селскостопанска политика през 2013 г., реформата в горския сектор и създаването на Агенцията по храните, като призова студентите да се учат така, че успешно да се справят с предизвикателствата, като не отстъпват по умения и подготовка на своите колеги от останалите европейски страни и света.

Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

по брой кандидати за едно място Лесотехническият университет е сред първите в страната. 1850 кандидат-студенти са се състезавали за 540 места за редовно и 85 места за заочно обучение.

Ректорът сподели, че значителното намаляване на държавната субсидия през тази и следващата календарна година, което би предизвикало големи финансови затруднения, е провокирало инициативата за привличането на допълнителни средства по оперативните програми. По този начин университетът ще разполага със средства, равня-

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ И СТОПАНИСВАНЕ НА ДЪРВОВИДНАТА ЛЕСКА В ПРЕСЛАВСКИЯ ДЯЛ НА СТАРА ПЛАНИНА

Д-р инж. Федея ГЕНОВА - Институт за гората при БАН, инж. Иван ДИМИТРОВ - РДГ - Варна

Макар и ограничен по площ, районът на Преславския дял на Стара планина, поради разнообразния си релеф и наличието на високи била, седловини и долове, се характеризира със значително разнообразие и богатство на дървесна и храстова растителност.

Обликът на естествената горска растителност в този район се дава от смесените широколистни гори, в състава на които преобладават дъбовете, източният бук, обикновеният габър и други.

Видовото разнообразие на тези гори е значително обогатено от груповото или единично участие на редки и ценни видове като: гивата череша, брекината, ско-рушата, дървовидната леска.

По литературни данни дървовидната леска (*Corylus Colurna* L.) достига на височина до 15-20 м и по диаметър до 50-60 см. Този вид цъфти през март-април, а плодовете му узряват през август-септември. Пълните плодоносни години се редуват през 2-3 години, но при благоприятни климатични условия и всяка година.

В млада възраст дървовидната леска се отличава с бърз растеж особено между 20-ата и 40-ата година. Видът е възискателен към почвените условия. Расте добре върху свежи, дълбоки и богати почви, главно върху терени със северно и североизточно изложение.

Дървовидната леска се размножава само по семенен път, тъй като не развива коренови и пълни издънки и не се възобновява издънково.

При проучванията върху разпространението на дървовидната леска в изследвания район бе установено, че този вид е най-слабо застъпен в сравнение с останалите редки видове.

В изследваните смесени буково-габърски насаждения на възраст от 60 до 140 години, с площ 1474 дка, разположени на северни и североизточни изложения, с пълнота 0.8-0.9, наклон на терена от 18 до 25 градуса и надморска височина от 400 до 650 м бяха установени общо 129 екземпляра на вида, разположени единично и много рядко на малки групички от 2-3 дървета. Изнесените данни показват, че на хектар се среща по-малко от един екземпляр, което означава, че дървовидната леска е действително много рядък дървесен вид в тази част на Източна Стара планина.

Наред с рядкото разпространение на дървовидната леска незадоволително е и нейното здравословно състояние, особено в насажденията с възраст над 110 години.

Проучванията показват, че от установените на терена 129 дървета от дървовидна леска само 68 броя, или 52.7 %, са здрави. Останалите 61 броя, или 47.3 %, са в различна степен повредени. Според степента на повредата те са разпределени по следния начин: 10 броя са напълно изсъхнали, 33 - полуизсъхнали, които през

следващите няколко години напълно ще изсъхнат, и 18 - с наличие на суховършии.

Вижда се, че здравословното състояние на дървовидната леска в района не е добро, т.е. половината от изследваните дървета са изсъхнали или са в процес на съхнене.

Известно е, че дървовидната леска е недълговеchen дървесен вид, чиято средна възраст е около 100 години. Следователно стопанисването на този вид на по-голяма възраст (120-140 години) води не само до ежегодна загуба на ценна дървесина, но създава и реална опасност за бъдещето на вида.

В подкрепа на твърдението, че прилаганите системи за стопанисване на редките видове като цяло и в частност на дървовидната леска са необосновани, а планирането на ползването - формално, ще приведем данни за структурата на ползването на дървовидната леска само в района на ДДС „Преслав“ (сега ДЛС) съгласно лесоустройствения проект от 2002 година.

При общ запас на дървовидната леска от 1660 м³ предвиденото ползване през десетилетието е в размер на 225 м³, или 13.6 %, разпределен по възрастова структура на насажденията: в насаждения с възраст до 40 години, при запас 10 м³ няма предвидено ползване; с възраст 41-60 г., при запас 965 м³ е предвидено ползване 180 м³, или 18.7 %; с възраст 61-100 г., при запас от 90 м³ е планирано ползване от 35 м³, или 38.9 %; с възраст 101-120 г., при запас от 320 м³ няма планирано ползване; в насаждения над 120 г., при запас от 275 м³ предвиденото ползване е 10 м³, или 3.6 %.

Вижда се, че най-малко ползване през десетилетието е планирано в зрелите насаждения с възраст над 100 години, т.е. при запас от 595 м³ ползването е само 10 м³, или 1.7 %. Това означава, че голяма част от дървесината е вече похабена, а останалата част продължава да се похабява.

Анализът на получените резултати от проучването върху разпространението, здравословното състояние и ползването на дървовидната леска в района на Преславския дял на Източна Стара планина позволява да се направи следното обобщено заключение. Дървовидната леска е рядко разпространен вид в изследвания район, а там, където се среща, е с влошено здравословно състояние и неблагоприятна възрастова структура на насажденията. Дървовидната леска е недълговеchen дървесен вид със средна възраст около 100 години и прилаганите традиционни системи за стопанисване не съответстват на неговите биологични особености. Този вид следва да се стопанисва при турнус максимум до 100 години, като на мястото на отсечените дървета се осигури предварително естествено възобновяване или се внасят фиданки в образувалите се малки котли след сечта.

Факултет „Стопанско управление“ на Лесотехническия университет навърши 15 години

Факултет „Стопанско управление“ на ЛТУ на 8 и 9 октомври отбеляза 15 години от създаването си. Честването започна с тържествено събрание в Аулата на ЛТУ.

В словото си деканът доц. д-р Иван Палигорев представи по-важните моменти от развитието и утвърждаването на Факултета през годините. Над 400 са завършилите стопански мениджъри в акредитираната специалност „Стопанско управление“, а над 90 % от тях работят по специалността. 39 % са в отдели по маркетинг, бизнес администрация, областни администрации, общини, банки, застрахователни компании и други финансови институции, Министерството на земеделието и храните, Изпълнителната агенция по горите и нейните териториални поделения и звена, Министерството на околната среда и водите, парковата администрация на националните паркове, Националната агенция по приходите, Националния осигурителен институт, други държавни ведомства, предприятия в сферата на горското стопанство и горската промишленост. Средно около 20 % имат семеен или собствен бизнес в сферата на туризма, горското стопанство, горската промишленост и в търговията с продукти от тях. 23-34 % продължават образованието си, а делът на безработните се изменя през годините между 8 и 15 % от извадките при различните анкети, като анкетираните заявяват, че това е моментно състояние, и го свързват с икономическата обстановка в страната. През 2009 г. е акредитирана новата специалност „Алтернативен туризъм“ и са приети първите студенти. В изследователската работа на преподавателите впечатлява броят от над 200 участия в наши и международни проекти. В основната работа на Факултетния научен съвет бе отбелязано качествено възпроизводство на преподаватели. За периода са избрани 3 професори и 29 доценти, от които 3 доктори на науките и 27 доктори. Защитени са 10 дисертации за образователната и научна степен „доктор“ и 2 за „доктор на науките“.

Традиционно силно е участието в международната на-

учна конференция „Управление и устойчиво развитие“, като в проведените досега 12 конференции броят на участниците вече надхвърли 1800. На страниците на списание „Управление и устойчиво развитие“ са публикувани над 1550 научни статии и съобщения с общ обем над 8600 страници.

В приветствието на ректора проф. д.с.с.н. Нино Нинов бе дадена висока оценка за развитието на Факултета като основно звено на ЛТУ.

Сред официалните гости бяха доц. д-р Сергей Игнатов - министър на образованието, младежта и науката, доц. д-р Георги Костов - зам.-министър на земеделието и храните, доц. д-р Иван Даков - декан на Стопанския факултет на Техническия университет - София, доц. д-р Иван Георгиев - декан на Стопанския факултет на Тракийския университет - Стара Загора, доц. д-р Иван Петков - ръководител на Центъра по предприемачество на Техническия университет - Габрово, инж. Тихомир Томанов - изпълнителен директор на Асоциацията на общинските гори.

В поздравленията на официалните гости бяха отбелязани успехите на Факултета и неговото достойно място сред утвърдените стопански факултети в страната.

Грамоти за особен принос за създаването и утвърждаването на факултета получиха проф. д.с.с.н. Димитър Коларов - ректор на ЛТУ при създаването на Факултета, доц. д-р Иван Йовков - първият декан на Факултета, проф. д.и.к.н. Пламен Мишев - ръководител на катедра в УНСС, и проф. д.и.к.н. Асен Ковачев от УНСС. Програмата продължи в УОГС „Г. Ст. Аврамов“ - Юндола, със среща на ръководството на ФСУ с официалните гости на тържеството на тема „Развитие на образованието и науката в областта на стопанските науки и управлението - състояние, изисквания, предизвикателства“.

На 9 октомври честването продължи със среща на ръководството на ФСУ с випускници на Факултета, с потенциални работодатели и гости и завърши с бал на випускниците. 🍀

Превенция на горските пожари

От 13 до 17 септември се проведе Седмичата на пожарната безопасност, в рамките на която се отбелязва и професионалният празник на пожарникарите - 14 септември.

Превантивната кампания за пожарна безопасност тази година акцентира върху опазването на горите от пожари със семинари в София, Благоевград и Хасково. Изготвени са мултимедийни материали, брошури и плакати под мотото „Спри горските пожари“ в подкрепа на кампанията на Главна дирекция „Пожарна безопасност и спасяване“.

На 10 септември в сградата на Столичната пожарна се проведе първият от поредицата семинари на тема „Превенция на горските пожари“.

Семинарът бе открит от комисар Огнян Методиев - началник-отдел „Държавен пожарен контрол и превантивна дейност“ в Столичната пожарна. Причините за възникване на горските пожари разясни инспектор Калоян Марков от СДВР - ПБС. Темата за взаимодействието между институциите за погасяване на горски пожари бе развита от инспектор Свилен Илиев от Областно управление „Гражданска защита“ - София град. Директорът на РДГ - София, инж. Антон Попов говори за причините за горските пожари, екологичните последици, мерки за предотвратяването на пожари-

те в горите и взаимодействието между институциите. Инж. Радко Радков от Центъра за приложения на спътникови изображения (РЕСАК) представи Българо-френския проект БУЛГАРИСК, който предлага оперативен подход към превенция на горските пожари. За участието на българските пожарникари в погасяването на горските пожари около Москва разказа ръководителят на екип в българската мисия в Подмосковието инспектор Валентин Желязков от СДВР - ПБС. Той сподели преживявания и впечатления от борбата с огнената стихия и показа уникални кадри от действията на българските пожарникари в критичната ситуация с пожарите в торфените пластове на горите край Москва.

Специалисти от различни организации, сред които ръководният състав на Главна дирекция „Пожарна безопасност и спасяване“, ръководителите на Столичната пожарна, Областно управление „Гражданска защита“ - София град, Регионална дирекция по горите - София, експерти от РИОСВ, ДПП „Витоша“, представители на местната изпълнителна власт от столичните райони, на чиято територия има горски масиви, споделиха своите проблеми и очаквания, свързани с ефективната работа и необходимото оборудване при погасяване на горски пожари, както и с необходимостта от промяна в нормативната уредба. 🍀

МУЗЕЯТ НА СОЛТА В ПОМОРИЕ

Добивът и търговията със сол са заемали важно място в поминъка на хората още от древността. Притежанието на местата, където се е добивала солта, е било причина за военни сътолнения между отделни градове и държави. Така например градовете-държави Месембрия (Несебър) и Аполония (Созопол) са воювали за правото да притежават Анхуало (Поморие), защото тук се намирали морските солници.

Исторически източници по категоричен начин доказват, че в древния Анхуало се е добивала сол чрез слънчево изпарение на морската вода още преди 2500 години.

За ценността на този неотменен артикул на трапезата и суровина за редица производства говори фактът, че в продължение на много време той се наричал „бялото злато“.

Допуска се, че през средните векове тук има производство на сол по древна технология. Основание за това твърдение историците намират в две хроники, в които пише, че добиването на сол от Поморийското езеро е древна професия.

Поминъкът - соларство, и професията на работниците - солари, са поставени на високо равнище по време

Сградата на музея

Всички операции по събирането на солта на купчини в изпарителите и изнасянето ѝ извън тях за окончателно просушаване се извършват ръчно, както това е ставало и в древността. Ползват се гървени лопатки, гребла и колички. Професията на соларя се е предавала от поколение на поколение, от баща на син.

За да видим как се е развивал този занаят, трябва да посетим Музея на солта, който бе открит на 7 септември 2002 година. На южния бряг на Поморийското езеро на площ от 20 дка са изградени автентични изпарители - тигани. Построена е и малка сграда, приютила експонатите на музейната сбирка.

Музеят е изграден по програма ФАР и е завършен обект на културния туризъм.

Сградата има салон, в който посетителите могат да се запознаят с оръдията на труда и екипировката на соларите, да видят морска сол, добивана през различни периоди, както и чрез много фотоси и документи да се запознаят с историята на соларството в този район. Тук се проектират видеофилми, показващи солодобива в България и други европейски страни. Изпарителите към музея са действащи и всеки може да наблюдава производствените операции и да контактува с работниците солари.

Музеят се намира в най-западната част на стария град.

В непосредствена близост до Музея на солта се намира защитената местност „Поморийско езеро“, обявена през 2001 г. в съответствие със Закона за защитените територии с цел опазване на езерото и прилежащите терени като влажна зона с международно значение - Рамсарско място, с местообитание на 63 вида застрашени от изчезване птици. Общата площ на защитената местност е 760 хектара. През 2007 г. е обявена за защитена зона по „Натура 2000“ като местообитание на птиците.

Съгласно заповедта за обявяване на защитената местност е забранено всякакво строителство около езерото с цел опазване на ландшафта му, ловуване и безпокоене на птиците и животните, замърсяване на водите на езерото и бреговете му, унищожаване на блатната растителност, опожаряване на тръстиката. Разрешени са дейности само по добив на сол и изваждане на лечебна кал.

Езерото е уникален природен обект. Представлява естествена лагуна с площ 850 ха, разположено на големия трансевропейски миграционен път на прелетните птици Виапонтика. Отличава се с богато биологично разнообразие и е местообитание на редки и застрашени от изчезване растения, птици и животни. Тук може да се видят над 240 вида птици. От езерото се извлича прочутата поморийска кал, която има оздравителен ефект върху 94 вида заболявания, предимно на костно-ставната система и на кожата.

Инж. Георги ПЕТРУШЕВ
Снимки автора

Действащи изпарители

на Османската империя. Намерени са документи, от които става ясно, че соларите са освобождавани от редица данъци към държавата.

За солодобива като индустрия може да се говори от началото на XX в., когато се извършва разширяване на солниците край Поморийското езеро и ограждане на района с кристализатори. В количествено отношение добивът на солта варира от 3000 до 56 000 тона годишно. До 1923 г. Поморие е единственият български център за добив на морска сол, но през същата година се правят солници и край Бургас. През 1945 г. в Поморие са добити 36 000 т морска сол, а по плана за 1946 г. на страната са били необходими 70 000-75 000 т сол.

Солеността на водата на Черно море е 1.6 %, докато на Поморийското езеро, което е плитко и затворено и в него рядко се вливат сладки води, тя достига 3.6 %. През летния сезон, от началото на май до края на септември, чрез преливници водата от езерото се прехвърля в оградени плитчини-изпарители - наричани „тигани“. От слънчевото греене и топлите ветрове солеността на водата се повишава до 18-20 %. Кристализацията на солта от морската вода в изпарителите става за 14-15 дена. Тази операция през сезона се повтаря неколккратно.

Wood-Mizer предлага на своите клиенти хоризонталния банциг LT 20B вече и с дистанционно управление

Моделът LT 20B бе създаден специално за страните от Източна Европа. Търсенето му непрекъснато нараства, особено от неголеми предприятия. Особено при този модел е, че основната носеща конструкция се състои от три отделни секции. Лесно могат да бъдат добавяни допълнителни секции за по-голяма дължина на разбичване. Подаването на главата за рязане е механизмирано с ел. двигател. Стандартната окомплектовка на режещата глава включва още устройство за автоматично задаване на дебелините и устройство за белене на кората преди лентата. Задвижването може да се избира между електрически двигател 11 кВт, бензинов двигател 25 к.с. или дизелов двигател 22 к.с.

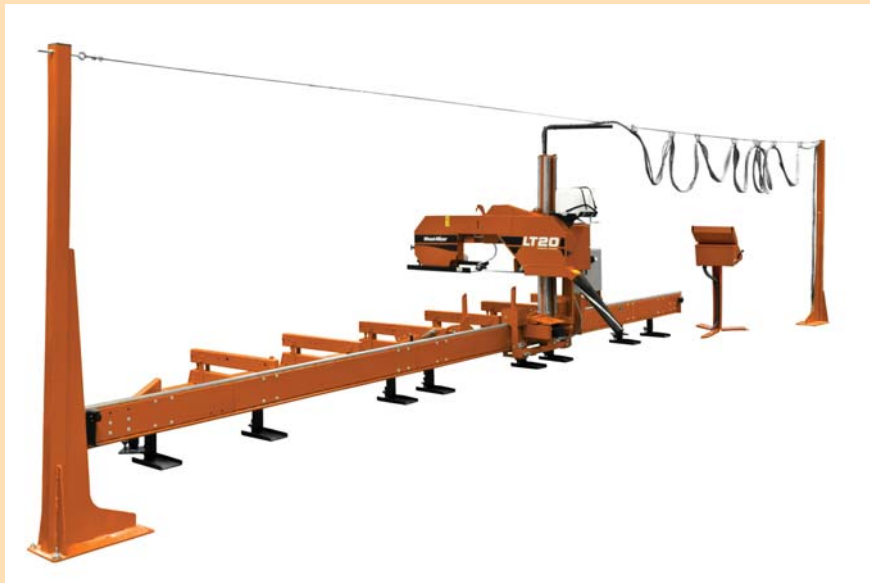
При модел LT 20B се съчетават много добре два основни и ключови показателя за гървопреработвателните предприятия от Източна Европа - надеждност и цена. - Затова нашите клиенти от Източна Европа избират модела LT 20B - казва главният конструктор на завода на Wood-Mizer Роман Фронтчак, - а някои от техните отзиви ни накараха да направим следващата крачка към модернизирването на този модел - дистанционно управление със специален пулт.

Добре известно от практиката на работа с хоризонталните банцизи на Wood-Mizer е голямото предимство на движението на оператора с режещата глава: той има възможност да следи отблизо за качеството на гървесината и при нужда да променя схемата на разбичване, съответно вида на получаваните бичени материали. Това е особено важно при преработване на ценни гървесни видове.

Когато обаче става въпрос за висока производителност при не толкова качествена гървесина, е много по-добре операторът да стои или да седи на едно място и да наблюдава процеса от разстояние: така той не се изморява към края на смяната и не допуска грешки.

Фирмата Wood-Mizer предлага системи за дистанционно управление от няколко години. При промишлените модели от серията LT 300 дистанционното управление

е част от стандартната окомплектовка. При професионалните модели от сериите LT 40 и LT 70 дистанционното управление е опция и се предлага в два варианта - с кабелна (Remote) или безжична (Wireless) връзка с пулта.

Основният проблем при разработването на опцията за дистанционно управление при модела LT 20B се оказало намирането на евтино решение, тъй като и самият банциг е проектиран и направен така, че да е евтин.

- Разработихме един добър вариант: променихме философията на продукта, ка-

то се отказахме от кабеловодещата ванна и изнесохме проводниците над машината, оставяйки ги да се плъзгат по специално въже (обтяжка) - обяснява Роман Фронтчак.

При значително намаляване на цената на пулта се запазва лесният достъп до машината за техническото ѝ обслужване, гарантират се високите стандарти на безопасност, а рискът от повреди по кабелите се свежда до минимум.

Пултът за дистанционното управление е оформен ергономично и може да се постави на най-удобното за оператора място, ограничава умората му и има като цяло положително влияние върху производителността и качеството на работа.

**„Екотехпродукт“ ООД
София 1186**

ул. „Стар Лозенски път“ №38

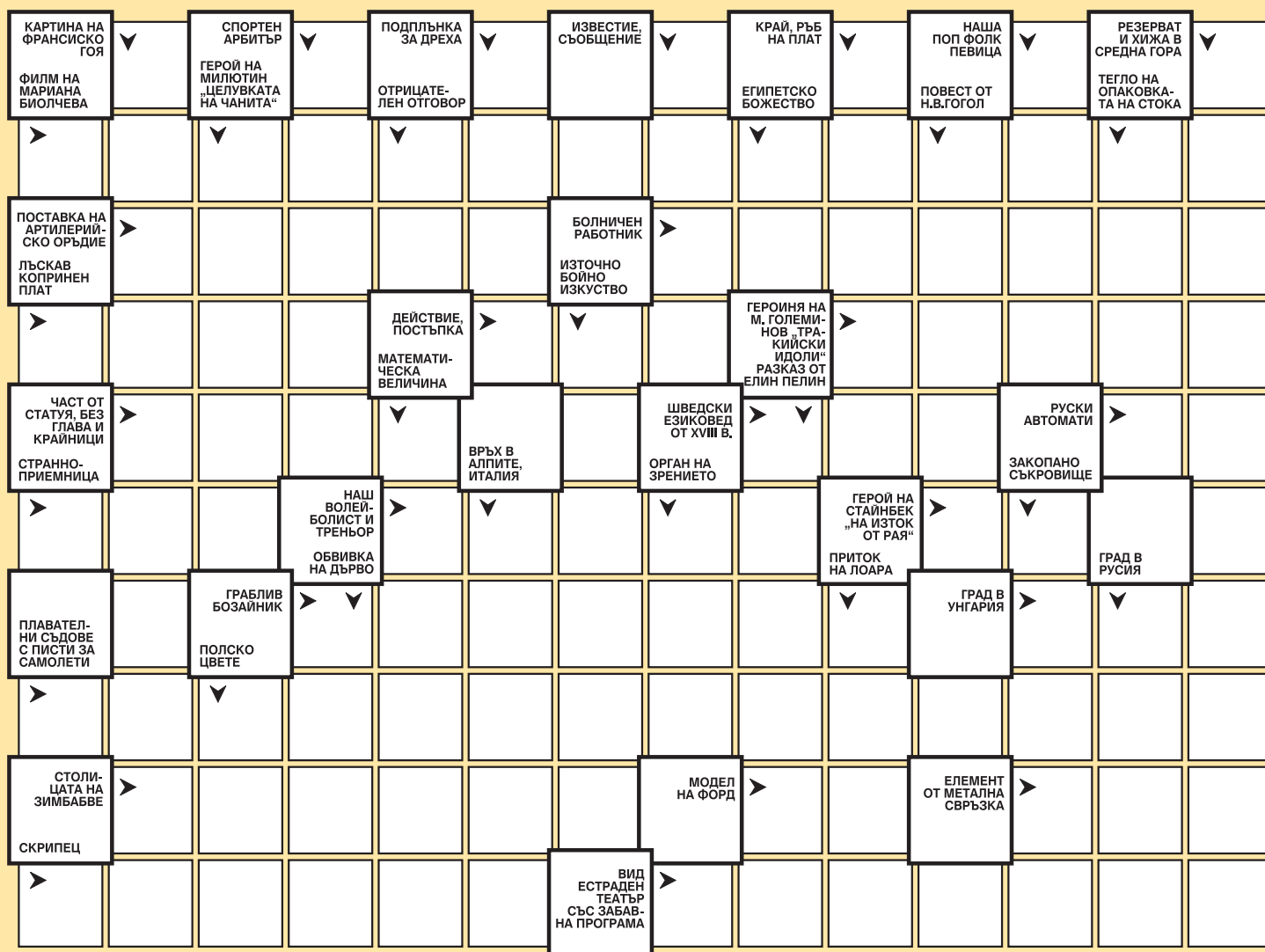
тел./факс: 02/979 17 10,

тел.: 02/462 70 35, 02/963 25 59, 0899 133 107

e-mail: office@ecotechproduct.com

www.wood-mizer.bg

Wood-Mizer®
from forest to final form

РЕЧНИК: АРЕРА, АЧИТ, ИРЕ, ЛОАР, МАД, СКАЛАР

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 8/2010:

ВОДОРАВНО: Баркарола. Риос. Мед. Метлица. Лоа. Иран. Тир. Агами. Имел. СС. Ре. Едикт. Лари. АЕК. Щеки. Орле. „Наваро“. „Кара Танас“.

ОТВЕСНО: Варели. Елена. Ритори. Акар. Акола. Мерива. Аси. Аеди. Ат. Ар. Цигли. „Ора“. Омара. Карон/Лесли/.Оле. АМСТЕЛ. Адонис. Кекс.

Саморасяци

- Дядо - попитал малкият внук стария горски бай Нено Балканджията, - какво е това „отбрано общество“?
- Ами управляващите, родата им, всякакви известни хора...
- Ами ние какво сме, дядо?
- Ние сме обрано общество!

- Дядо, а какво е „министър без портфейл“?
- Те такъв, дето влиза в правителството с празен портфейл, а излиза с претъркан.

- Дядо, а сега ми кажи какво е „американска мечта“?
- Ами да спечелиш примерно милион...

- А българската мечта, дядо Нено, каква е?
- Да похарчиш един милион...

Неновица гледа как бай Нено мие колата.
- Какво си ме зяпнала? Не си ли виждала как се мие автомобил?
- Виждала съм, но ти никога не си ми търкал гърба с такава обич.

- Нено, ти никога никъде не ме водиш, - мърморела Неновица - въртя се тук из къщи като Пенеляшка някаква.
- Е нали това искаше, когато беше млада - да живееш като в приказка!

АБОНАМЕНТ 2011

Редакцията на списание „Гора“ благодари
на редовните си читатели!

Каним ви да се абонирате за списанието и през
следващата 2011 година.

Това може да стане във всички пощенски станции в
страната **от 15 октомври до 15 декември 2010 година.**

Списанието е с каталожен номер 1225.

Абонаменти се набират и от разпространителските фирми:

ДОБИ ПРЕС ЕООД - тел.: 02/ 963 30 81, 963 30 82

АРТЕФАКТ ЕООД - 02/ 971 71 71

НАР АД - 02/ 975 24 22, 975 25 19

Своя абонамент можете да направите и в редакцията на списание „Гора“ -
София 1303, ул. „Антим I“ №17, като изпратите абонаментен талон по
пощата, факс или ел. поща **до 15 февруари 2011 година.**

БАНКОВА СМЕТКА НА СПИСАНИЕ „ГОРА“
IBAN: BG39 TTBB 9400 3121 0404 50
BIC: TTBBBG22; СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.

Цената на един абонамент е 30 лева.

АБОНАМЕНТЕН ТАЛОН за списание „ГОРА“

Фирма, предприятие:

с адрес: (п.к.), гр. (с.)

ул. (№, вх., ет., ап.)

Идентификационен №

МОЛ

Брой абонати Обща сума (преведена по сметка на списанието) лв.

(словом)

дата: подпис: (.....)

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД

София 1797, ж.к. „Младост“ - 2
бул. „Андрей Ляпчев“ 72
тел: 02 /8099411,
факс: 02 /8099413,
www.husqvarna.bg
e-mail: info@husqvarna.bg